

SEPPI PELOTON

KERTOMUS JOSEF HAYDNIN NUORUUDESTA

N:o 32

MAILTA JA MERILTÄ

25 p:ää

SEIKKAILUJA · KERTOMUKSIA · KUVAUKSIA NUORISOLLE

✻ ✻ ✻ Toimittanut TEUVO PAKKALA ✻ ✻ ✻

Kustannusosakeyhtiö Otava · Helsingissä

SEPPI PELOTON

KERTOMUS SÄVELTÄJÄ JOSEF
HAYDNIN LAPSUUDESTA

Josef Haydnin ensimmäinen sävellys.

Frans Josef Haydn (lue: haidn) — jota sanotaan »nykyaikaisen soitinmusiikin isäksi» — syntyi huhtikuun 1 p. 1732 pienessä Rohraun (lue: rooraun) kylässä Unkarin ja Itävallan rajalla.

Hänen isänsä oli köyhä vaunuseppä, ja pikku Seppi — niinkuin häntä sanottiin hyväilynimellä — sai jo varhaisesta lapsuudestaan tuta elämän vaivoja. Mutta kaikissa vaiheissa hän osoitti valppautta ja ahkeruutta, joka hedelmöitti hänen edistyksensä, ja sen lisäksi oli hänellä sellaista todellista rohkeutta, joka pystyy oikealla tavalla kohtaamaan elämän vaivoja ja joka jo aikaisin tuotti pienelle kiertelevälle soittoniekalle nimen Seppi Peloton.

Tämän pojan nuoruudenkohtaloita esitämme nuorille lukijoillemme hyödyksi ja huviksi.

* * *

Köyhä vaunuseppä Franzl Haydn asui pienessä Rohraun kylässä, jossa oli vähän työtä ja huonot tulot. Senpä vuoksi ei ollut useinkaan muuta neuvoa vaunusepällä kuin sulloa välttämättömimmät työkalut laukkuun ja lähteä laukku selässä taivaltamaan maailmalle työn etsintään. Tuontuostakin hän lähti pitkälle matkalle ottaen mukaan koko perheensä. Onneksi perhe ei ollut suuri. Pariskunnalla oli kolme lasta: tytär Else, sitten pikku Seppi, reima poika, jonka suuret, siniset silmät rohkeasti katselivat maailmaa hänen usein tuumiskellessaan itseksensä, miltähän mahtoi tuntua niistä, jotka aina saivat syödä kyllikseen. Kolmas lapsi oli poika Mikael.

Vaikka isä ja äiti usein näkivät nälkää säästäessään leipää lapsille, eivät nämä silti kyllikseen saaneet, varsinkaan pikku Seppi, jolla oli yhtä suuri ruokahalu kuin into laulaa kilpaa lintujen kanssa ja vihellellä niin, että nämä metsän laulajat usein hölmistyivät ihmettelystä ja kateudesta.

Seppi oli soitannollinen synnyltään. Mutta vielä kului paljon aikaa, ennenkuin hänestä tuli maailmankuulu mestari Frans Josef Haydn. Tie maineen tenppeliin oli pitkä ja vaivalloinen.

Eräänä päivänä valmistauduttiin lähtemään markkinoille muutama pienen kaupunkiin tai oikeammin keskikokoiseen kauppalaan. Kun oli syöty laiha illallinen, isä Haydn rupesi soittelemaan. Hän oli taitava harpunoittaja ja viulutaiturikin. Ja markkinoilla hänellä oli tapana ansaita vähän ylimääräisesti soittelimisellä iltasin, kun hän päiväkseen oli lopettanut korjaustyön, jota sai talonpojilta ja ajureilta, joitten ajoneuvot markkinoille tullessa olivat tavalla tahi toisella vioituneet.

Sellaisina hetkinä, jolloin isä näppäili harpun kieliä tahi laulatti viuluun, pikku Seppi aivan kuin mykistyi. Ei mikään maailmassa hänestä ollut niin kaunista kuin isän soitto. Lintujen viserrys, purojen lorina, tuulen suhina ja muut luonnonäänet, joille Sepin korva oli hyvin herkkä, eivät kuitenkaan hänen mielestään vetäneet vertoja niille sävelille, joita hänen isänsä sai harpusta, kun hän sen kieliä näppäili, tahi viulusta, kun hän sitä jousella kosketti.

Franzl Haydn oli myöskin hyvin soitannollinen. Nuoruutensa aikana kiertolaisvuosina, jolloin hän opetteli ammattiansa ja sittemmin kierteli kisällinä, hän oli alkanut soitella, opittuaan ensi alkeet muutamalta toveriltaan, joka soitti viulua. Ja suurissa kaupungeissa oli hänellä ollut tilaisuus kuulla muitakin soittajia, jopa oikeita mestareitakin, joiden mestaruus soittlevasta vaunusepänkisällistä kyllä tuntui saavuttamattomalta, mutta ei kuitenkaan peloittanut häntä pyrkimästä tätä mestaruutta niin lähelle kuin suinkin.

Tänä iltana isä Haydn soitteli kauneimpia kappaleitaan. Sillä seuraavana päivänä oli oltava Haimburgin suurilla markkinoilla. Siellä saattoi koitua sivutuloja soittamisella, jollei sanottavia tuottanut ajoneuvojen korjaustyö, josta Haimburgin varsinainen vaunuseppä oli tietysti ottava suurimman ja parhaimman osan.

Haimburg oli muuten suurta paikkakuntaa. Ja siellä oli sen vuoksi esiinnyttävä taitavammin kuin tavalliset markkina- ja talonpoikaissoittajat. Isä Haydn tänä iltana harjoittelikin kaikkea, mitä hän osasi, jolla aikaa hänen vaimonsa ja yksitoistavuotias tyttärensä laittoivat kuntoon vaatimattomat matkavarustukset, sillä oli lähettävä taipaleelle varhain päivän koittaessa.

Kun Else tytär oli suorittanut työnsä äidin avustajana, oli hänen tultava isän luo harjoittelemaan laulua. Hän lauloi yksinkertaisesti, mutta kauniilla äänellä muutamia isänmaallisia lauluja, joita isä oli hä-

nelle opettanut. Isä säesti häntä harpulla, jolloin pikku tytön laulu kuulosti sangen somalta ja oli hyvänä lisänä siinä ohjelmassa, jonka isä Haydn aina koetti saada mahdollisimman arvokkaaksi ja vaihtelevaksi.

Kun Else oli laulanut ohjelmansa, niin pikku Seppi, joka siihen aikaan oli kuusivuotias, alkoi laulaa aivan uutta laulua, jota ei kukaan vielä siihen saakka ollut kuullut. Sanat kyllä olivat tutut. Se oli muuan runo, jota isä Haydnilla oli tapana lausua. Hän ei itsekään tiennyt, mistä oli saanut tuon runon, mutta sen säveltä hän ei ollut koskaan kuullut, vaikka hänen perheessään otettiin talteen jokainen sävel, joka vain oli kaunis. Isä oli hämmästyksissään ja laulatti pojalla laulun uudelleen. Sitten hän kysyi:

»Mistä sinä, Seppi, olet tuon laulun saanut, tarkoitan tuon sävelen, sillä sanat minä kyllä tunnen?»

Ja Seppi vastasi vaatimattomasti:

»Minä olen itse keksinyt sävelen. Minusta tuntui, että sanat olisivat vielä kauniimmat laulaen.»

»Siinä olet oikeassa», sanoi isä, »mutta minä en voi ymmärtää, miten olet tuon sävelen saanut niin sopivan. Laulahhan se vielä kerta.»

Isänsä kiittävän arvostelun innostamana Seppi alkoi uudelleen laulaa sävellystään ja lauloi ihan samalla tavoin kuin edellisillä kerroilla, jonka isän tarkka korva kyllä huomasi. Ja pojan laulaessa isä korva-kuulon mukaan sovitti harpulle pojan sävellyksen.

»Kuulehan, Liesel, tämän laulun minä otan ohjelmaani. Minusta se tuntuu kauniilta», sanoi isä Haydn vaimolleen.

»Kaunishan se on», huudahti ihastunut äiti. »Saat olla aivan varma, että se miellyttää kuulijoita.»

Ruvettiin harjoittamaan tätä uutta laulua säestyksen kanssa. Seppi koetti parastaan niinkuin hänen isänsäkin, ja kun muutamia kertoja oli laulua laulettu ja pieniä korjauksia tehty, päätettiin antaa Sepin tehdä esiintymiskokeensa, jota vastaan Sepillä ei puolestaan ollut mitään.

Sinä iltana tämä äskenneksitty pieni säveltäjä pani nukkumaan mieli täynnä muita säveliä, jotka pienokaisen aivoissa olivat kauan liikku-neet. Ja ne paisuivat sävelten mereksi, sävelten avaruudeksi, jossa pieni poika uupui uneen tämän hänelle ja hänen elämänsä kutsumukselle niin merkityksellisen päivän jälkeen.

Lupaava alku.

Haimburgin vuosimarkkinat olivat kaupungille ja sen ympäristölle erittäin tärkeä tilaisuus. Silloin kokoontui sinne väkeä kaikista kansanluokista kaupantekoon ja tavaravaihtoon. Tehtiin pieniä ja suuria ostoja ja myyntejä, ja raha liikkui kilpaa kaikenlaisten tavarain kanssa.

Haydnin perhe kulki jalan Haimburgia kohti. Jalat olivat jo tarpeeksi aristuneet ja väsyneet, kun sattuma laittoi niin, että he tapasivat

ajoneuvot, jotka olivat taipaleella särkyneet, ja päällepäätteeksi komeat vaunut. Ajomies ei kyennyt niitä korjaamaan. Siihen saapui nyt vaunumestari Franzl Haydn kuin kutsuttuna. Ja hänen onnistui ammatimiestäidollaan ja työaseillaan saada komeat vaunut kuntoon. Kun vaunuissa oli kyllin tilaa, tarjottiin palkkioksi hänen avustaan hänelle ja hänen perheelleen kyyti kaupunkiin. Vaunuissa näet ei ollut ketään muita kuin tuo ajomies, ja hänellä taas ei ollut rahaa maksaakseen korjaustyön ennenkuin kaupungissa, tavattuaan vaunujen omistajan.

Niin tultiin tällä kertaa oikein komeasti perille, vaikkakin piti kaupungin portilla poistua vaunuista, kun ajomies ei uskaltanut kyyditä edemmäs peläten, että hänen herransa voisi pitää pahana, kun hänen hienoissa vaunuissaan oli kuljetettu sellaista väkeä, jota useimmat pitivät maankiertäjinä. Ja sellaisia olivat nämä puvustaan päättäen, sillä heidän pukunsa olivat nukkavierut ja paikkaiset.

»Tavataan 'Kultaisessa Rypäleessä» sanoi kuski vaunusepälle, kun tämä perheineen oli laskeutunut vaunuista. »Tule sinne, niin saat maksun työstäsi. Mutta älä pahasti kisko, sillä silloin minä joudun kärsimään. Olethan sinä saanut kyydin perheinesi.»

»Olkoon sitten kyyti maksuna, että ollaan kuitit», sanoi Franzl Haydn ylpein katsein, sillä häntä loukkasi tuon ajomiehen typeryys. Välimme ovat selvät. Kyyti kai on hyvin maksettu.»

Renkiä näytti hävettävän. Mutta sitten hänen muotonsa kirkastui aivan niin kuin silloinkin, kun vaunut oli saatu kuntoon. Kauppa oli hänelle edullinen. Ja hän ajoi edelleen vihellelleen jotakin renkutusta iloisena siitä, että näin helpolla oli päässyt sekä kustannuksista että nuhteista.

Isä Haydn kääntyi poikansa puoleen ja sanoi:

»Ota tämä opiksesi, poikani. Jos maailmassa saat osaksesi halpamaisuutta, silloin kun sinun oikeuden mukaan pitäisi saada aivan toisenlainen palkinto, niin vastaa ylenkatseella. Halpamaisuutta vastaan kunnon ihminen on aseeton. Mutta ajan pitkään kuitenkin joutuu halpamaisuus häviölle.»

Pikku Seppi ei vielä kyennyt käsittämään näitä isänsä sanoja. Mutta pian hän sai kokea, että ne olivat totta — sen hän huomasi sitten, kun joutui ennen pitkää itse ansaitsemaan leipänsä.

Isä Haydn ei muuten ollut tuntematon Haimburgissa. Minne hän vain meni, niin tuontuostakin häntä iloisesti tervehdittiin, ja monasti kuului kysymys:

»No, Franzl. Missä saamme kuulla soittoasi tänään?»

Franzl Haydn vastasi tähän kysymykseen:

»Luultavasti 'Kolmen Leijonan' ravintolan edustalla tahi itse ravintolassa, jossa tavallisesti asun. Mutta siellä ei ehkä tänään ole tilaa, kun minulla on mukana perheeni.»

»Sinun harppusi ja viulusi aina hankkivat tilaa», vastattiin.

Haydn oli todellakin niin suosittu taiturimaisen soittonsa takia, että

piti olla suuri ahdinko, jollei hän saanut asuntoa. Vuosimarkkinoiden aikana oli kaupungissa ahtaampaa kuin tavallisten kuukausmarkkinoitten aikana. Asunnot tilattiin jo kauan ennakolta. Mutta »Kolmen Leijonan» ravintolan edustalla seisoi itse isäntä Haydnin tullessa. Ja hän kävi hyvin tyytyväisen näköiseksi, kun näki Franzl Haydnin tulevan harppuineen ja viuluineen. Hän tiesi, että Haydnin soitto houkuttelee muitakin kuin ravintolaan majoittuneita, ja hän otti vastaan tulijan perheineen, joka sijoitettiin muutamaan ulkokuonera kennukseen, jonne heille kannettiin ruokaa ja juomaa, vaikka tällä vieralla, Haydnilla, ei tietystikään ollut vielä millä maksaa. Mutta ei mistään »Kolmen Leijonan» isäntä, Gunzl, ollut niin varma kuin siitä, että hän saa täyden maksun Haydnilta tämän asunnosta ja ruuasta, ja hän oli varma siitä, että »Kolmen Leijonan» ravintolassa oli oleva joka ilta täydet huoneet, niin kauan kuin Haydn vain soitteli.

Näin Haydn oli oikea kultakaivos jokaiselle ravintolan isännälle, jonka luo hän vain tuli. Haydnille itselleen kyllä aina lopuksi jäi vähän, mutta se oli asia, joka ei ravintolanisäntiä lainkaan huolestuttanut.

Nyt ravintolanisäntä oli hyvin makeasuinen, tuo aina ahnas ja viekas Gunzl. Ja Haydn otti tarjouksen vastaan sen vuoksi, ettei hänellä ollut sen parempaa valittavana, jos hän olisi kääntynyt toisten ravintolanisäntäin puoleen. Sillä ahnaita ja makeasanaisia ne olivat kaikki. Mutta »Kolmen Leijonan» ravintolaan Haydn oli parhaiten kotiutunut, ja siellä olivat ihmiset tottuneet häntä tapaamaan markkinailtoina.

Kun Haydn oli ravinnut itsensä tuodulla ruualla, tuli Gunzl sisään ja teki hyvin edulliselta tuntuvan ehdotuksen:

»Meillä on tänään monta ylhäistä vierasta. Mitenkähän olisi, jos Haydn soittelisi päivällisen aikana? Luulen, että tulot eivät olisi vähäiset.»

Tämä oli aivan uutta. Tavallisesti hauskuttelu aloitettiin vasta hyvän aikaa päivällisen jälkeen. Ja muuten Haydn ei ollut ennen soittanut itse ruokasalissa. Sinne ei oltu tähän saakka uskallettu laskea häntä ja sivuuttaa ammattisoittajia, jotka piti kutsumalla kutsua ja maksaa. Tarjous oli todellakin houkutteleva, ja Haydn suostui soittamaan päivällisen aikanakin sekä suorittamaan ravintolan isännälle kymmenen prosenttia tuloistaan.

Tästä näemme, että Franzl Haydn ei ollut mikään liikemies. Jos hän olisi sellainen ollut, niin ahnas ravintolanisäntä olisi ollut saamatta kymmentä prosenttia ja saanut vielä lisäksi maksaa Haydnin ja hänen perheensä asunnon ja ruuan.

Päivällisajan lähestyessä täytyivät »Kolmen Leijonan» ravintolan avarat suojat. Kekseliäs ravintolanisäntä oli pannut liikkeelle sanoman, että »kuuluisa harpunoittaja Franzl Haydn soittaa jo päivällisen aikana. Se, joka haluaa saada nauttia hyvää harpun- ja viulunoittoa, ei laiminlyö tilaisuutta. Ohjelmassa on hämmästyttävää ja paljon uutuuksia.»

Tästä kehuskelusta Franzl Haydn ei tiennyt mitään, kun hän soitto-

kaluineen asettui muutamaan salin nurkkaan laitetulle tilapäiselle lavalle; se oli rakennettu tyhjästä laatikoista, ja niiden päälle oli levitetty vanha palopurje ja lavan kulmat ja reunat koristeltu kirkuvanvärisillä nauhanpätkillä. Haydnista muuten tämä oli ihan erinomaista. Tällaisilla laitoksilla ei häntä vielä ennen ollut kunnioitettu. Ja hän päätti puolestaan koettaa parastaan, ettei suinkaan voitaisi sanoa, että hän oli kiittämätön.

Neuvokas ravintolanisäntä oli keksinyt vielä muutakin. Isä Haydnin tietämättä hän oli pukeutunut Sepin, joka oli vilkas ja kaunis poika, kirjavaan unkarilaiseen pukuun, jonka hän muitten pukujen mukana oli muutamalta kiertelevältä teatterijoukkueelta ottanut pantiksi suorittamattomasta laskusta. Tässä unkarilaisessa puvussa, joka sopi erinomaisesti Sepille, hänen tuli kulkea salissa lautanen kädessä kokoilemassa rahaa vierailta. Tämän tehtävän oli ennen suorittanut Sepin sisar, mutta ravintolanisännän mielestä Seppi oli siihen toimeen parempi kuin hänen laiha ja hinterä sisarensa Else, jonka ulkonaiseen olentoon elämän vaivat jo olivat leimansa painaneet. Innostuttaakseen poikaa vielä muullakin kuin lainaksi annetulla puvulla ravintolanisäntä vei hänet keittiöön, jossa antoi hänelle herkkupalan, piirakan, joka Sepin mielestä oli erinomainen. Hän ei huomannut, että piirakka oli sellainen, ettei sitä voitu enää tarjota ruokavieraille. Hänelle se oli sellainen herkkupala, ettei hän olisi moista voinut uneksiakaan. Sen eltaantunut maku hänestä vain lisäsi sen herkullisuutta.

Mutta tuskin hän oli saanut herkkupalaansa lopulleen syödyksi, kun hän näki keittiön ikkunasta sellaista, mikä hänessä herätti kiihkeän halun rientää ulos nähdäkseen vielä paremmin. Ja tätä haluaan hän noudattikin, vaikka hänen isänsä oli ruokasalissa jo alottanut päivällisohjelmansa. Ulkona »Kolmen Leijonan» edustalle oli pysähtynyt suuret vaunut. Kuski toitotti torvellaan herättääkseen koko ravintolan väestön huomiota ja varsinkin isännän, joka heti vainusi uusia, raharikkaita vieraita. Vaunujen eteen oli valjastettu kuusi voimakasta hevosta. Mutta tämä monivaljakko ei vetänyt puoleensa Sepin huomiota siinä määrässä kuin kuskin torventoitotus, jonka kirkkaus ja reippaus tyydytti Sepin arvostelevaa sävelkorvaa. Vaunujen peräosa oli täynnänsä matka-arkkuja ja laatikoita. Itse vaununkatos oli kauniin siniseksi kiilloitettu, ja siinä oli kirikkaat ikkunalasit, ja ovesa oli kaunis vaakuna, jonka yläpuolella oli kruunu. Kaikki oli hyvin komeaa ja varmaan hyvin kallistakin. Senpä vuoksi Seppi ei voinut muuta ajatella, kuin että sen täytyi olla vähintään kuningas taikkapa kerrassaan keisari, jolla oli varoja matkustella noin komeasti. Mutta kovin hän hämmästyi, kun koreapukuisen vaunupalvelijan avattua vaunun oven sieltä tuli näkyviin ensimmäisenä pikku tyttö, joka tuskin oli vanhempi Seppiä — pieni, kalpeahipiäinen tyttö, jolla oli suuret, siniset silmät ja kullankeltaiset kiharat.

Tyttö vapautui vikkelaasti toimeliaan palvelijan auttavista käsistä ja parilla kolmella hypähdyksellä hän jo oli ravintolan rappusilla. Mutta hän kompastui ja horjahti. Jollei nopsa Seppi olisi joutunut avuksi,

niin pikku tyttö olisi kaatunut selälleen rappusia alas ja siinä ehkä halkaissut päänsä rappusten alla olevaan laakakiveen. Mutta tässä uhkaavassa vaarassa Seppi tarttui häneen pienillä, mutta tanakoilla käsivarsillaan. Ja tytön kalpeana seistessä Sepin syleilyssä ehti Seppi sanoa:

»Olitpa hyvin varomaton. Jos olisit saanut mennä menojesi, niin pikku pääsi olisi särkynyt.»

Tyttö toinnuttuaan säikähdyksestä katsoi pelastajaansa kiitollisin katsein ja vastasi kohteliaammin kuin mitä Seppi oli osannut:

»Tässä tilaisuudessa voin vain mitä sydämellisimmin kiittää sinua, poika. — Ehkä tahdot olla niin hyvä, että ilmoitat minulle nimesi.»

Seppi vähän hämillään tytön sievistelystä puhetavasta oli juuri sanomaisillaan nimensä, kun muuan keski-ikäinen, ylhäinen, mutta kaikkea muuta kuin ystävällinen nainen tulla syöksähti esiin ja loi Seppiin sellaisen silmäyksen, että poika kiireesti vetäytyi syrjään. Ja siinä silmänräpäyksessä koko näky, tyttö ja nainen katosivat. Ja melkein heti Seppi kuuli ravintolaniisännän tällä kertaa kaikkea muuta kuin mairittelevan äänen:

»Sinähän olet aivan mieletön, poika. Isältäsi menee kaikki tulot sivu suun. Mene joutuin saliin lautasinesi ja tee tehtäväsi. Muuten saat selkäksi kirjavaksi, niin että herkiät täällä töllistelemästä.»

Se oli selvää kieltä. Ja Seppi unohti äskeisen tapauksen, kun hänelle muistutettiin velvollisuudestaan niin uhkaavalla tavalla. Jos hän ei olisi muistanut makeaa piirakkaa, niin hän olisi »Kolmen Leijonan» isäntää pitänyt verivihollisenaan tämän töykeyden takia. Mutta ei ollut aikaa nyt ajatella sitä eikä tätä. Tarjoiluhuoneesta hän sai käsiinsä kaikella kiireellä lautasen, joka ei ollut juuri pienimpiä. Ja vaikka hän tähän asti oli ainoastaan nähnyt, miten sisarensa toimitti tämän siihen aikaan musiikkielämässä hyvinkin tärkeän osan, hän riensi rohkeasti yleisön joukkoon, joka ei suinkaan ollut tähän osaan ohjelmaa, soiton maksamiseen, niin hartaasti kiintynyt kuin kuuntelemaan säveliä, jotka edelleen kaikuivat, kun Seppi jo oli täydessä touhussa.

Tulos rahankeräyksestä ei ollutkaan sellainen kuin ravintolaniisäntä oli arvioinut. Annettiin vain pikku rahoja. Hopearahat olivat pian luetut, ja koko tulos oli paljon laihempi kuin iltasoitannoissa. Ja kuitenkin Franzl Haydn oli todella tehnyt parastaan. Suosionosoituksia hän oli saanut samoin kuin Else tytärkin. Mutta eihän voi elää suosionosoituksista. Ja Haydn joutui ajattelemaan, että hän tällä yrityksellään oli vain velkaantunut. Hän istui synkkänä tehtyään yleislaskun rahatuloista, joitten laskemisessa ravintolaniisäntä hyvin ymmärrettävistä syistä oli ollut auttamassa soittoniekkaa: hänenhän piti saada kaikesta kymmenen prosenttia. Mutta hänkin näytti nyt hyvin mustamieliseltä, kun sanoi:

»Kymmenen prosenttia tästä ei riitä läheskään kustannuksiin, joita on ollut lavan laittamisesta. Arvelenpa, että Haydn oli valinnut ohjelmaansa liian surullisia kappaleita. Ihmiset syödessään haluavat kuulla

hauskoja ja iloisia säveliä,* sen tiedän omasta kokemuksestani siltä ajalta, kun olin viinurina Wienissä.»

»Isä», sanoi Seppi. »Oletko sinä soittanut minun säveltäni — sitä laulua?»

Sitä Haydn ei ollut soittanut. Siihenhän piti olla laulua, sillä sellaisena se sointui parhaiten.

»No, anna minun laulaa», sanoi poika näyttämättä vähintäkään pelkkäävän monipäistä arvostelua, joka istui tuolla salissa vaipuneena sulattamaan ruokaansa puhellen, maljoja juoden ja nauraen sukkeluuksille.

»Koettakaamme», sanoi isä, joka sittenkin mieluummin soitti kuin kuunteli Gunzlin happamia sanoja. »Rohkaise itsesi, poika. Ja ennen kaikkea laula niin puhtaasti kuin suinkin voit.»

Isä Haydn alkoi soittaa säestystä poikansa sepittämään sävellykseen, joka vieläkin laulujen joukossa elää hänen kotimaassaan.

Salissa syntyi heti hiljaisuus, kun poika, joka juuri oli ollut kokoomassa rahaa, alkoi laulaa. Heti ensimmäiset sävelet hänen nuoresta kurkustaan saivat vaikenemaan naurun ja huudot, puhelun ja astiain kalinan, ja kaikki antautuivat kuuntelemaan.

Tämä laulu oli jotakin uutta, ja se oli laulu, jossa oli sielua. Sävel ja sanat olivat yhteensulautuneet, laulu oli mestariteos, joka painui mieleen ja tietoisuuteen. Mutta niinkuin kaikki, mikä on mestarillista, niin oli tämäkin yksinkertaista ja luonnollista ja ehkä juuri sen vuoksi niin sydämellistä ja viehättävää.

Seppi lauloi laulunsa aivan kuin olisi laulanut sitä itselleen. Hän ei kuullut muuta kuin isänsä varman säestyksen eikä nähnyt muuta kuin täplän katossa, johon oli suunnannut katseensa.

Kun laulu oli loppunut, piti hänen laulaa se heti uudelleen. Suosionosoitukset olivat kiihkeät.

Ravintolanisäntä lähetti Elsen lautasineen kiertämään. Ja kun tyttö palasi, niin lautanen oli aivan täynnä, vähän kuparia, enimmäkseen hopeaa, mutta oli kultarahojakin. Tulos oli niin runsas, että ravintolan isäntä sai Haydnin lupaamaan, ettei hän millään ehdolla lakkaa soittamasta »Kolmen Leijonan» ravintolassa koko markkina-aikana. Ja olipa isäntä vähällä tarjota Haydnin perheelle vapaan asunnon ja ruuan.

Miten tämä merkillinen päivä päättyi.

Mutta ei ollut vielä lopussa tämä onnellinen päivä, joksi sitä oli syytä kehua Haydnin perheessä sen menestyksen jälkeen, joka pikku Sepillä oli ollut ensiesiintymisestään laulajana ja säveltäjänä.

Päivälliskonsertti oli loppunut, ja Haydnit saivat nauttia hyvillä mielin päivällisensä. Ravintolanisäntä tyytyväisenä hykersi käsiään. Kymmenes osa siitä, mitä hän oli saanut haavituksi kokoon päivälliskonsertista ja Sepin laulusta, olisi riittänyt korvaamaan kustannukset

Haydnin perheen asunnosta ja ruuasta kokonaisen viikon aikana. Tämä päivälliskonserttituuma oli sittenkin ollut hyvä keksintö, vaikka ensimmäisen keräyksen jälkeen olikin näyttänyt synkältä. Nyt hän sai onnitella itseään. Mutta hän oli jo jättänyt kerrassaan mielestään ajatuksen ylimääräisen palkkion antamisesta Haydnille. Olihan siinäkin jo kyliksi, että hän oli antanut salinsa konserttihuoneeksi tälle ryysyjoukolle. Ja sitä paitsi: köyhiä ei saa koskaan turmella anteliaisuudella, tuumiskeli Gunzl. Nälkäiset koirat aina parhaiten ajavat saalista.

Haydnit olivat vetäytyneet pimeään pihakamariinsa levätäksään ja voimistuakseen illaksi. Mutta Seppi ei tuntenut levon tarvetta. Hän meni ravintolan puolelle nähdäkseen markkinaväkeä ja ehkäpä samalla saadakseen kuulla korvia-hivelevää kiitosta, joka on taiteilijaelämän suurin onnettomuus ja onni, sen mukaan miten taiteilijalla on ymmärrystä ottaa vastaan ja sulattaa tätä makeutta. Seppi tosin ei ollut vielä taiteilija, kaukana siitä. Mutta hänessä oli taiteilijan alku, ja hänellä oli niin sanoaksemme hammas puhjennut.

Ravintolassa jo järjesteltiin valaistusta illan viettoa varten. Gunzl mielestään voi nyt valaista tavallista paremmin, kun kaikki näytti menevän niin hyvään suuntaan.

Juuri kun Seppi oli kääntymässä muutamassa pohjakerroksen pitkän käytävän kulmauksessa, hän kuuli tytön äänen, jonka luuli kuulleensa ennenkin, vaikka ei tämän sävyisenä kuin nyt, sillä se oli pelon ja hädän ääntä. Tyttö huusi:

»Laske minut. Laske minut irti, ilkeä poika. — Minä en sinua tunne. Eikä sinulla ole minun kanssani mitään tekemistä.»

Siihen vastauksena kuului karkea pojan ääni:

»Sinun pitää antaa minulle jokin muistoesine. Minä tahdon mieluummin . . .»

»Päästä hänet heti irti!» huudahti nyt Seppi rientäen kolmanneksi.
»Laske menemään, muuten sinun käy huonosti.»

Kulman ympäri käännyttyään Seppi oli heti lampun valossa tuntenut tytön samaksi, jonka hän päivällä oli pelastanut putoamasta rappusilta. Ja siinä nyt seisoivat tuo tyttö aivan lähellä, muutaman vankkarakenteisen pojan pidellessä häntä toisen käden ranteesta.

»Mitä sinulla on täällä tekemistä, senkin kapakkatrubaduuri?» sanoi tuo poika Sepille, joka ei vähintäkään tiennyt, mitä trubaduuri* merkitsee, vaan piti sitä törkeänä herjaussanana, niinkuin se tässä sanayhtymässä olikin.

»Laske irti se tyttö!» sanoi Seppi uhkaavammin. »Ja tässä silmänräpäyksessä, muuten sinun käy huominkin kuin luuletkaan!»

Se toinen poika nauroi raa'asti ja ivallisesti.

Se sai Sepin räjähtämään. Kuin luoti hän singahti pojan eteen, pie-
net, mutta jäntevät ja kovat nyrkit puristuksissa. Ja ennenkuin toinen poika, joka oli vanhempi ja tukevampi, oli ehtinyt päästä selville, että

* Trubaduuri = keskiaikainen runolaulaja.

tässä oli todellinen uhka kysymyksessä, hän sai nenäänsä iskun, joka tuperrutti hänet kumoon lattialle.

Silloin pääsi vapaaksi tyttö, joka Sepin oli heti tuntenut päivälliseksi pelastajakseen. Seppi seiso nyt tulipunaisena, kädet nyrkkiin puristet-
tuina, katsellen tuota toista poikaa, joka makasi tytön jaloissa nenä
verissä. Tyttö ajatteli, että hänen pienen pelastajansa käy vielä huo-
nommin kuin oli käynyt tuolle hänen ahdistajalleen, kunhan vain tämä
pääsee jaloilleen ja selvittyään ensimmäisestä hämmästyksestään ryhtyy
kostamaan. Sillä tuo hänen ahdistajansahan oli paljoa suurempi. Es-
tääkseen pahaa tapahtumasta pienelle pelastajalleen tyttö oli aikeissa
rientää hakemaan apua, kun tapahtuikin ihme: se suurempi poika pääs-
tyään jaloilleen lähti pakoon kadoten parilla harppauksella. Meni
sanomatta sanaakaan. Ei ollut yrittänytkään kostamaan viholliselleen,
joka seiso siinä miehekkäänä ja sen näköisenä, kuin hänestä tuon kurit-
tetun ilkimyksen pakoonlähteminen olisi ollut aivan luonnollista.
Tytön pelko muuttui hämmästykseksi, ja siihen sekaan tuli tietenkun
paljon ihailuakin. Ja tämä loisti hänen silmistään, kun hän kääntyi
Seppiin, nähtyään ettei se toinen poika enää palannut. Ja tyttö sanoi:

»Sinä olet reipas poika. Aina sinä ilmestyt paikalle, kun tarvitaan.
Jo toisen kerran sinä autoit minua tänä päivänä. Mutta kai sinä nyt
sanot minulle nimesi?»

»Minun nimeni on Seppi Haydn», sanoi Seppi. »Mut mikäs sinun ni-
mesi on?»

»Minun nimeni on Marie, ja minä olen kreivi Paul Esterhazyn tytär
Wienistä. Ajattelehan, miten olisi hauskaa, jos sinä saisit tulla käymään
meillä ja leikkiä minun kanssani. Sillä sinä olet oikein kiltti poika.»

Mutta Seppi seiso nyt hämmästyneenä. Ei ikinä hän olisi uskaltanut
käyttäytyä niin kursailemattomasti, jos olisi tiennyt, että tämä pieni
tyttö oli kreivitär.

Tyttö jatkoi: »Missä sinä asut?»

»Vanhempieni luona.»

»Sepä tietty. Mutta kuka sinun isäsi on?»

»Hänen nimensä on Franzl Haydn, ja hän on vaunuseppä Rohrausta
— hän myöskin soittaa harppua ja viulua.»

»Sepä hauskaa. Sinä voit pyytää häntä Wiiniin soittamaan meillekin,
tarkoitan minun isälleni ja äidilleni, jotka molemmat ovat ihastuneita
soittoon. Ja sitten me saamme leikkiä.»

Sepillä oli enemmän elämäkokemusta. Hän ymmärsi, ettei tällainen
käynyt laatuun niin vain luonnollisen yksinkertaisesti kuin pieni kreivi-
tär näytti otaksuvan. Mutta hän vastasi: »Onko sinne pitkältäkin,
Wiiniin?»

»Etkö sinä ole siellä koskaan käynyt?»

»En koskaan.»

»Sinun pitää saada nähdä Wien joskus. Et voi uskoa, miten siellä
on kaunista. Siellä asuu keisari ja siellä on koreita sotilaita. Ja sitten
niin paljon soittoa. Sinä et voi uskoakaan.»

Samassa kuului naisen ääni huutavan:

»Marie, Marie. Missä sinä viivyt?»

Tyttö ennenkuin vastasi huutajalle, ojensi kätensä Sepille ja sanoi:
 »Nyt minun täytyy mennä. Muista minua, kun tulet Wieniin. Sinä olet meille aina tervetullut. Ja sydämellinen kiitos tästä avusta ja päivällisestä pelastuksesta.»

Tyttö oli jo lähtemässä, mutta näytti rupeavan jotakin miettimään. Ja hän otti sormestaan pienen kultasormuksen, jossa oli rubiinikivinen sydän. Hän sanoi:

»Tuo ilkeä poika, jota en lainkaan tuntenut, tahtoi minulta saada jonkun muiston. Mutta minkä vuoksi minä olisin hänelle antanut? Sinulle minä sen sijaan annan. Tässä. Ota tämä sormus ja talleta se, niin et unohda minua. Minä heti lähden taas matkaan meidän vaunuillamme.»

Tyttö ojensi kätensä ja puristi Sepin kättä, ja sormus jäi Sepille. Hän ei ehtinyt päättää, uskaltaisiko ottaa vai ei kaunista sormusta, kun tyttö jo oli kadonnut huutojen yhä uudistuessa.

Seppi jäi seisomaan sormus kädessään. Hän seisoj vielä siinä, kun kreivitär Esterhazy tyttärensä kanssa kulki alas vaunuilleen. Mutta he eivät huomanneet häntä. Ja vasta kun kuskin torvi toitahtelti, Seppi juoksi ulos nähdäkseen vielä vilahdukselta pientä kreivitärtä. Mutta ei hän muuta nähnyt kuin vaunut takaapäin monine arkkuiineen. Muutamassa kadunkulmassa ne kääntyivät kadoten näkyvistä. Silloin Seppi kohotti sormuksen huulilleen ja sitten pisti sen taskuunsa. Rakkaana muistona hän tahtoi sen säilyttää kaiken elämänsä ajan.

Mutta tämä ihmeellinen päivä ei ollut vielä lopussa.

Kun Seppi illalla oli uudelleen laulanut laulunsa ja taas herättänyt ihastusta, tuli muuan mies, joka esitteli olevansa koulunopettaja Josef Frankh Haimburgista. Hän tahtoi saada puhella muutamia sanoja yksityisesti Sepin isän kanssa.

Tuloksena tästä keskustelusta oli ensiksikin, että he tulivat huomamaan, olevansa kaukaista sukua, toiseksi että opettaja Frankh ilman vähintäkään maksua tahtoi ottaa huolekseen Sepin kasvatukseen niin kouluaineissa kuin soitossa ja laulussa.

Kysyttiin Sepin mieltä. Hän aluksi ei näyttänyt ollenkaan tyytyväiseltä siihen, että hänen piti jättää vanhempansa opintojen vuoksi. Mutta kun hän sitten sai kuulla, että hän pääsee sitten Wieniin, jatkamaan kehitystään, luopui hän kaikista epäilyksistään.

Pienen kreivittären sanat olivat langenneet hyvään maahan. Seppi taipui houkuttelevaan ajatukseen, että hän Wienissä ehkä saa vielä kerran nähdä ja puhutella tyttöä, joka oli antanut hänelle sormuksen. Ja jo seuraavana päivänä hän tuli oppilaana Frankhin perheeseen.

Katkeria kokemuksia.

Pikku Seppi — hän oli vasta kuusivuotias poika, vaikka ikäisekseen suuri ja lahjakas — tuli hyvään, mutta ankaraan kouluun sukulaisensa Frankhin luona.

Opettaja Frankhin taloutta hoiti vanha emännöitsijä. Hän oli järkähtämätön nainen, joka ei suvainnut mitään epäjärjestystä. Hän kyllä saattoi olla siivo sille, joka ymmärsi häntä, mikä ei kuitenkaan ollut mikään helppo asia.

Frankh kuultuaan Sepin soittavan ja laulavan »Kolmen Leijonan» ravintolassa oli heti kiintynyt pojan soitannollisiin taipumuksiin. Ja kun Frankh oli hyvissä varoissa, heräsi hänessä halu tehdä siunaustuottava armeliaisuudentyö, vaikka hän ei vielä tiennytkään olevansa sukulainen, kuten sittemmin selvisi. Mutta hän ymmärsi, että se kasvattava vaikutus, joka markkinaelämällä oli poikaan ja hänen synnynnäisiin lahjoihinsa, oli oleva hyvin kielteistä laatua, jopa suorastaan turmeleva. Ja Frankh tulikin ajatelleeksi pojan ottamista kotiinsa etupäässä sen vuoksi, että saa hänet pelastetuksi tuosta vaarallisesta elämästä.

Hänen emännöitsijänsä katseli asiaa aivan toiselta kannalta. Hän laski heti, että Sepistä tuli hänelle lisää vaivaa. Ja sen vuoksi hän tahtoi tehdä isäntänsä aikeen heti tyhjäksi ilmoittamalla luopuvansa palveluksesta selittäen syyksi, että hän oli jo liian vanha palvellakseen lisäksi tuota poikaakin. Frankh, joka oli tottunut tämän aina itsekkään, vanhan naisen omituisuuksiin ja äreYTEEN, väitti päättävästi, että ei tullut kysymyksenäkään kenenkään muun palveleminen kuin hänen. Poika kyllä itse palvelee itseänsä, kun hän vain vähän tottuu taloon. Emännöitsijä toi esiin, että hänelle oli jo tarpeeksi siitä pojasta, joka oli talossa entuudestaan — omasta pojastaan.

Seppi kuuli tämänkin, mutta ensi kerran. Ja hänessä heräsi tunne, että juuri tämä uutinen ei ennusta mitään hyvää. Vaistomaisesti hän tunsi, että siinä piili vaara, jota olisi paras paeta palaamalla heti vanhempien luo, jotka edelleen olivat »Kolmen Leijonan» ravintolassa. Täällä hän nähtävästi joutuu sellaisiin ikävyyksiin, joita ei parhaimmallaakaan tahdolla voi välttää. Kun hän oli juuri näissä ajatuksissa, repäistiin ovi auki huoneeseen, jossa Seppi oli opettajan kanssa. Ja sisääntulija oli sama pojan ilkimys, jota hän oli kurittanut »Kolmen Leijonan» ravintolassa.

Kumpikin tunsi toisensa. Ja sisääntulijan silmät leimusivat Sepille vihaa ja kostoja, kun opettaja esitteli pojat toisilleen sanoen:

»Tässä olet, Podel, saanut uuden toverin. Tämän pienen pojan nimi on Seppi. Hän on minun sukulaiseni. Toivon, että teistä tulee pian hyvät ystävät. Ojentakaa tässä tarkoituksessa kättä toisillenne.»

Mutta Podel ei liikahtanut paikaltaan. Ja näytti siltä, kuin Seppikään ei olisi ymmärtänyt opettajan puhetta. Opettajasta tuntui, että tässä mahtoi olla jotakin takana, ja hän sanoi:

»Ehkä te olette jo entuudestaan tuttuja? Mutta siinä tapauksessa teidän tuttavuutenne ei ole kovin erinomaista laatua. Kaikessa tapauksessa välinne ei mahtane olla sen pahempi, kuin että nyt voitte unhottaa kaikki vanhat vihat ja ruveta ystäviksi, kuten poikain tulee olla. Olettehan vielä aivan lapsia kumpikin. Vihollisuutta syntyy myöhemmällä iällä kylliksi, vaikka sitä kuinka koettaisi välttää. Senpä vuoksi älkää siinä seisoko happamen näköisinä, vaan ojentakaa toisillenne kättä kuin hyvät toverit, joilla kummallakin on suoja minun kattoni alla.»

Podel jäi paikalleen silmäillen yhtä itsepäisesti ja salaperäisesti kuin siihen saakka. Seppi ei nyt näyttänyt aivan taipumattomalta seuraamaan opettajan kehotusta.

Mutta Podel yhä mittailen Seppiä hurjin katsein huudahti:

»Tuolle heittiölle en koskaan ojenna kättäni, vaikka maisteri tekisi minulle mitä hyvänsä!»

»Mitä ihmettä? Mikä sinun on? Mitä on tapahtunut?»

»Ei sen enempää kuin että minä en ojenna kättäni varkaalle.»

Seppi kalpeni. Hänenkin silmänsä alkoivat leimuta. Ja itkun ja raivon sekaisella äänellä hän huusi:

»Tuo onneton valehtelee! Hän on minulle vihassa vain siitä, että olen antanut hänelle selkään.»

»Sinäkö antanut minulle selkään?» huudahti Podel ja aikoi syöksyä Sepin kimppuun, joka seiso i väistymättä tuumaakaan.

Opettaja meni väliin, tarttui Podelia kauluksesta ja heitti hänet syrjään. Sitten hän kääntyi vuoroin Podeliin, vuoroin Seppiin ja katseli heitä terävästi ja pitkään ja teki sen huomion, että Seppi kyllä kykeni katsomaan häntä silmiin, jota vastoin Podelin katse, kuten tavallisesti, oli levoton ja kartteleva niinkuin on sillä, jonka omatunto ei ole puhdas. Tämän tarkastuksen jälkeen opettaja sanoi:

»Minä tahdon nyt tietää tarkalleen, mitä on teidän kesken tapahtunut. Mutta ensiksi: kuinka kauan te olette olleet tuttuja?»

»Emme ole olleet tuttuja lainkaan», sanoi Seppi. »Äsken kuulin hänen nimensä ensi kerran. Mutta minä tiedän, että hän on minulle vihainen, kun minun täytyi häntä kurittaa.»

»Milloin tämä tapahtui? Ja minkä vuoksi?»

Podel puuttui puheeseen keskeyttäen:

»Tuo varasti sormuksen muutamalta pikku tyttöltä. Ja kun minä riensin auttamaan tyttöä, että hän saisi sormuksensa takaisin, niin tuo syöksyi minun kimppuuni takaapäin ja kamppasi. Sillä tavoin jouduin kumoon. Mutta sen hän saa pian maksaa, niin että . . .»

»Vaiti», keskeytti opettaja. »Mutta sinä, Seppi, millä sinä puolustaut näin raskasta syytöstä vastaan, tarkoitan sitä, että Podel sanoo sinun varastaneen?»

Seppi oli melkein tukehtumaisillaan itkuun, vaikka hänen silmissään ei näkynytäkään kyyneliä. Vaivoin hän sai sanansa esiin, kun hän selitti:

»Jok'ikinen sana tuon pojan suusta on silkkaa valhetta. Minä en ole

varastanut sormusta. Mutta sormuksen minä kyllä olen saanut siltä pikku tytöltä, jolle tuo tuossa ei tahtonut antaa rauhaa. Minä autoin tyttöä tuota vastaan, ja minä olin häntä auttanut jo ennenkin, kun hän oli pudota ravintolan rappusilta. Sen tietää Podelkin hyvin, koskapa hän huomatakseni on kuunnellut tytön ja minun puheluani, kun tyttö antoi minulle sormuksen, jota en kyllä olisi tahtonut, mutta . . .»

»Mikä oli tytön nimi?» keskeytti opettaja ankarasti ja yhä enemmän ihmetellen tätä sormusjuttua.

»Hänen nimensä oli Marie.»

»Sennimisiä on monta. Etkö tiedä muuta nimeä?»

»Tiedän, että hän on kreivitär ja hänen sukunimensä on Esterhazy.»

»Hoo, kreivitär Esterhazyn tytär Wienistä! Minä tiedän, että hän on ollut täällä tänään äitinsä, kreivitär Esterhazyn seurassa. Mutta miten ihmeen tavalla te — niin sinä Seppi kuin sinäkin Podel — pääsitte hänen läheisyyteensä? Ja mikä kummallisempaa, miten tuo pikku tyttö sai päähänsä antaa sinulle, Seppi, sormuksen? — Onko se sinulla mukanas?»

»On kyllä. Tässä se on», sanoi Seppi kaivaessaan taskustaan sormuksen, jonka oli saanut pikku Marie Esterhazylta. »Minä sain sen muistoksi, ja minä aion sen myöskin muistona säilyttää.»

»No, se on eri asia, jos pikku Mariella on vanhempiensa lupa antaa tuollaisia lahjoja kuin on tämä kallisarvoinen sormus. Siitä on otettava selko. Siihen saakka saa tämä kysymys olla avoinna. Toinen asia on teidän välinne, sinun ja Podelin. Olen taipuisa uskomaan, että Seppi puhuu totta. Mutta kerropa nyt tarkoin, miten kaikki on tapahtunut.»

Seppi kertoi kaikki, mitä oli tapahtunut alkaen siitä hetkestä, kun kreivilliset vaunut pysähtyivät »Kolmen Leijonan» ravintolan edustalle, siihen saakka, kun hän näki vaunujen katoavan näkyvistä pian sen jälkeen, kuin oli saanut sormuksen pikku kreivittären omasta kädestä.

Seppi kertoi niin vakuuttavasti, että opettaja koko kertomuksen aikana ei kertaakaan uskonut muuta kuin että Sepin kuvaus oli tosiasiain mukainen. Mutta järjestyksen vuoksi oli toistakin puolta — Podelia — kuulusteltava.

Podelilla muuten ei ollut paljon kerrottavaa. Lähtien siitä, että hänen oli kerrassaan kiellettävä Sepin kertomuksen totuus, hän sekautui puhumaan ristiin, ja lopuksi tuli sellainen sekasotku, että hän ei päässyt mihinkään. Ja siihen hän jäi, mutta yhä vain uhkaavan näköisenä ilman vähintäkään katumuksen aietta.

Opettaja mietti kauan, ennenkuin antoi tuomionsa. Lopuksi hän sanoi:

»Tahtomatta epäillä Sepin totuudenrakkautta jätän tämän asian avoimeksi, kunnes minun onnistuu kysellä asiaa pikku tytöltä ja mahdollisesti myös hänen äidiltään, kreivittäreltä. Mutta kun tässä talossa tulee vallita sovun ja rauhan, ja kun te kumpikin olette minun oppilaitani ja asutte minun kattoni alla, niin tahdon, että te nyt toistaiseksi annatte tämän asian levätä ja sen vahvistukseksi ojennatte toisillenne

kätene. Sitten käymme puhelemaan muusta, joka kummallekin on hyödyllisempää kuin tällaiset jutut.

Seppi, vaikka olikin syvästi loukattu ja vaikka hän oli nuorempi, oli heti valmis astumaan sovinnon askeleen. Ja hän ensimmäisenä menikin toisen luo ojentaen kätensä. Mutta Podel ei siihen tarttunut, ennenkuin opettaja julmistuneena uhkasi häntä selkäsaunalla ja arestilla. Silloin Podel taipui. Mutta samalla hän kuiskasi Sepin korvaan:

»Odotahan, variksenpelätti! Tämän saat kalliisti maksaa.»

* * *

Olo koulunopettajan ja sukulaisen Josef Frankhin kodissa oli vaikeaa aikaa pikku Sepille. Ei opettajan vuoksi, jolta hän sai paljon tietoja, joista tuli varma perustus hänen vastaiselle kehitymiselleen niihin suurtöihin, jotka kohtalo oli hänelle määrännyt. Mutta emännöitsijä ja Podel yhdessä tekivät nuo vuodet vaikeiksi Sepille, niin että hän monta kertaa päätti, ettei viivy enää päivääkään tässä talossa. Alituinen riita ja kuulustelu milloin minkäkin asian takia vaikutti kyllä sen, että opettajakin kävi ankarammaksi kuin mitä hän varmaankaan olisi muuten ollut — ankaraksi Sepillekin, kun tämä ei osannut vaikeita läksyjään kuin vettä valaen.

Ja minkä vuoksi hän ei osannut? Sen vuoksi, ettei päivääkään kulu-
nut niin, ettei Podel häirinnyt häntä tavalla tai toisella, tekemällä kai-
kenlaisia temppeja, joitten tarkoituksena aina oli vahingoittaa Seppiä ja
usein hyvin pahasti.

Niinpä eräänä päivänä Podel tekeytyi sairaaksi, joka ei ollut mitään harvinaista, sehän on vanhoja, laiskain koulupoikain tunnetuita temppeja. Podel valitti polttavaa kuumetta ja päänsärkyä. Kun hän ei saanut tarpeeksi raikasta vettä, koska, kuten hän sanoi, emännöitsijällä ei ollut aikaa, niin hän kääntyi Sepin puoleen, jonka huonekumppani hän oli Sepin onnettomuudeksi, ja pyysi tätä menemään kaivolle ja tuomaan sieltä vettä, jota Podel arveli nyt tarvitsevansa. Seppi oli aina halukas palkitsemaan pahan hyvällä. Hän kiiruhti noudattamaan sairaan tahtoa, aavistamatta vähintäkään, minkä salakavalan loukun tuo hänen toverinsa tällä kertaa oli hänelle virittänyt, vaikka se ei ollutkaan ensimmäinen.

Seppi oli parahiksi päässyt kamarista ulos, kun Podel nousi vuotes-
taan vahingonilon hymy turpeilla huulillaan. Ja hän meni seisomaan
ikkunaan verhon taakse, josta näki Sepin toimekkaana rientävän
kaivolle. Niitä oli pihalla kaksi. Toista ei ollut käytetty pitkiin aikoi-
hin, kun kaivonkehys oli hajalla. Sitä oli Podel korjailut niin petolli-
sesti, että jos joku meni kaivolle vettä nostamaan, niin putosi kaivoon
kuin sudenkuoppaan. Ja juuri tästä kaivosta hän oli käsenyt Sepin
ottaa vettä, koska siinä muka oli raikkaampaa. Sitä kaivoa kohti Seppi
astuikin ja nousi kaivon kannelle, mutta samassa Podelin rakentama

teline hänen jalkainsa alla horjahti, ja Seppi koetettuaan jonkun aikaa saavuttaa tasapainoa suistui pää edellä kaivoon.

Podel nauraen katseli, miten petollinen suunnitelmansa oli onnistunut. Ja hän seisoi ikkunassa ilman vähintäkään ajatusta huutaa apua tahi itse rientää apuun. Sattuma tahtoi, että Josef Frankh juuri tuli kotiin. Ja kuullessaan omituisia porsketta vanhasta kaivosta hän aavisti, että joku onnettomuus oli tapahtunut. Hän meni kaivolle ja varovasti kurkottaui katsomaan kaivonaukosta ja näki mitä oli tapahtunut. Hän sai käsiinsä kaivon vintin ja sen koukun pujotetuksi hukkuvan kainalon alle ja onnistui siten suurella vaivalla vetämään Sepin maalle.

Vasta paljon myöhemmin tuli tämä kamala tapaus tietoon oikein pohjiaan myöten. Hyvin vähän puuttui, ettei Seppi tällä kertaa heittänyt henkeään avuliaisuutensa takia tuota kunnotonta toveriaan kohtaan.

Kylmettymisestä ja pudotessaan saamistaan vammoista Seppi sairastui ja makasi kuoleman kielissä pari kuukautta muutamassa sairaushuoneessa. Lopuksi kuitenkin voitti hänen nuoruutensa ja sisäinen terveytensä. Mutta häneltä meni näin aikaa ja voimia, ja sitä vaikeampi oli sitten työ hänen koettaessaan saada ajanhukkansa korvatuksi.

Voisi luulla, että Podel — joka sivumennen sanoen oli emännöitsijän poika hänen avioliitostaan muutaman itävaltalaisen seikkailijan kanssa, joka sitten oli hänet hyljännyt — olisi luullut, että Podel oli nyt saanut tyydytetyksi kostonhalunsa ja että oli tullut hyvin korvatuksi seekäsauna, jonka hän oli saanut Sepiltä. Mutta kaukana siitä. Eikä Podel yksinään tehnyt Sepin oloa raskaaksi opettajan talossa, vaan Podelin äiti vielä lisäsi sitä. Hän oli tehnyt sellaisen laskelman, että opettaja ei ainoastaan kasvata Podelia, vaan ottaa hänet ottopojakseen ja tekee perilliseksi. Sen vuoksi hän ei voinut olla suosiollinen tätä uutta tulokasta kohtaan, joka oli opettajan sukulainen ja ehkä sai juuri sen, mitä hän oli toivonut omalle pojalleen. Ja hän kävi päivä päivältä ilkeämmäksi Sepille, niin että Sepistä väliin tuntui emännöitsijä paljoa pahemmalta kuin hänen ilkeä poikansa, joka ei kuitenkaan uskaltanut häntä lyödä. Mutta tätä teki emännöitsijä heti, kun Seppi ei vain tarpeeksi nopeasti tahi tarpeeksi hyvin suorittanut hänen määräyksiään, jotka usein olivat esteenä Sepin luvuille.

Mutta kun raskas työpäivä oli loppunut, niin Seppi nukahti onnellisena rakkaasta muistosta, jona oli hänelle tuo pieni, loistava sormus punaisine sydämineen, lahja pikku kreivittäreltä. Sen mukana kulkivat ajatukset suureen Wieneriin, jota hän nyt tunsu sikäli kuin oli siitä lukeutunut ja kuullut.

Sinne paloi hänen halunsa. Hänestä tuntui, että siellä hänen elämänsä on rauhallisempaa, kunhan hän vain pääsee siihen ikään, että voi itse ruveta pitämään huolta itsestään.

Mutta tämä oli vain harras toive, kaukana kangasteleva unikuva. Ja uusissa kidutuksissa, joka päivän osalle sattuvissa ikävyyksissä

aika kuitenkin kului päivä päivältä, kuukausi kuukaudelta ja vuosi vuodelta. Ja hän kasvoi ja varttui, mielessä alituinen kaipuu suureen Wieniin.

Mutta vielä oli Sepin onnentähti peittyneenä pilviin, ja vielä hän oli vain lapsi.

* * *

Vähää ennen yhdeksättä syntymäpäiväänsä — joka oli huhtikuun 1 päivä 1740 — hän oli muutamalla metsäkunnaalla kokoilemassa varhaisen kevään ensimmäisiä kukkasia, joita emännöitsijä oli hänet lähettänyt hakemaan.

Päivä oli hyvin lämmin. Aurinko paahtoi, ja Seppi sai vastustamattoman halun mennä uimaan. Hän aikoi edes kastautua kirkkaassa joessa, joka oli jo kauan ollut jäistä vapaa. Vesi tuntui ihanalta, kun hän siinä jalkojaan huuhtoi; houkutus kasvoi kasvamistaan ja kävi voitattomaksi.

Yhtäkkiä hän alkoi riisuutua. Sormus riippui nauhassa hänen kaulassaan, kuten aina. Peläten että se uudessa voi pudota, hän pani sormuksen nauhoineen liivin taskuun ja sitten huolellisesti kääri liivin kokoon, ettei sormus päässyt mitenkään taskusta putoamaan. Ja nyt hän oli valmis sukeltautumaan veteen. Mielihalulla hän uiskenteli joen välkähtelevissä pikku aalloissa.

Virkistävästä kylvystä noustua hänen ilonsa oli äkkiä mennyttä. Sormus oli kadonnut! Hän löysi vain nauhan jonkun matkaa siitä, missä vaatteensa olivat. Nauha oli kiskaistu poikki taikka ehkä leikattu, päättäen siitä, että sen päät olivat tasaiset.

Miten tämä oli tapahtunut?

Hänelle välähti heti mieleen, että Podel on ollut tässä matkassa. Ei kukaan muu kuin Podel olisi voinut keksiä tätä häpeällistä tekoa. Podel oli aina halunnut tuota sormusta ja monta kertaa tehnyt yrityksiä, mutta onnistumatta tähän saakka. Nyt se oli hänelle onnistunut. Jostakin piilopaikasta Podel oli vakoillut ja nyt kadonnut varastettuaan sormuksen.

Seppi oli itkenyt paljon katkeria kyyneliä siitä hetkestä alkaen, kun hänen oli pitänyt jättää vanhempansa ja siskonsa, joiden ainaista ystävyyttä ja rakkautta hän kaipasi. Nyt, menetettyään rakkaimman esineen mitä hänellä oli, ja varmana siitä, ettei sitä enää koskaan saa, hän purskahti toivottomaan itkuun. Ja unohtaen kukat, joita emännöitsijä oli lähettänyt hänet hakemaan, hän lähti tyhjin käsin astelemaan kotia itkien yhä.

Kun hän näin asteli kaupunkiin, tuli häntä vastaan muuan seutukunnan arvokkaimpia hengellisiä miehiä, seudun suurimman seurakunnan kirkkoherra Richter.

Kirkkoherra oli jo kaukaa tuntenut Frankhin pienen kasvatin Sepin, jolla oli kaunein poikasopraanoääni, mitä hän koskaan oli kuullut. Richter nimittäin oli jo ennen sattumalta tavannut Sepin Haimburgin lähis-

töllä poimimassa kukkia ja oli kuullut hänen laulavan — Seppi oli laulanut tuon sävellyksensä ja pari muuta laulua. Jo silloin Richter oli ajatellut, että tuollainen ääni olisi jotakin kirkkokuorossa. Ja hän oli mennyt puhuttelemaan Seppiä, kysynyt hänen nimeään ja missä hän asui ja muuta sellaista, jota kysellään lapsilta, jotka tavalla tahi toisella ovat herättäneet mielenkiintoa. Seppi oli vastannut tavalla, joka oli osoittanut, että hän oli hyvin kasvatettu pieni poika. Ja Seppi oli saanut kyselijältä asiakseen viedä terveiset koulunopettajalle, jonka Richter tunsikin kelpo mieheksi.

Mutta kun kirkkoherra nyt kohtasi Sepin, ei tämä lauleskellutkaan tällä kertaa. Tuskin kykeni katsomaan vastaantulijaan itkuisilla silmillään. Ja sen sijaan että hän ennen oli vastannut reippaasti, hän nyt puhui katkonaisin sanoin nyyhkytystensä seasta.

Richter oli hyvin lapsirakas mies. Hän aina teki minkä voi lohduttaakseen itkeviä lapsia. Ja niinpä nytkin. Vähitellen hän pääsi jäljille Sepin sormushistoriasta. Ja pian hän tuli selville, että Sepillä on ollut vaikea olo Frankhin talossa emännöitsijän ja tämän yleisesti pahantapaiseksi tunnetun pojan takia.

Kun Seppi oli lopettanut kertomuksensa, oli kirkkoherrakin siinä uskossa, että nauha, jossa sormus oli ollut, oli leikattu poikki ja että Podel oli varastanut sormuksen salakavalalla tavalla Sepin ollessa uimassa. Mutta kaiken varmuuden vuoksi hän tahtoi ottaa tästä selkoa ja kun Seppi nyt oli vähän tyyntyneempi, tarttui kirkkoherra poikkaa käteen ja lähti hänen kanssaan takaisin Haimburgiin.

Kirkkoherran ilmestyminen koulunopettaja Frankhin taloon Sepin kanssa herätti suurta hämmästyystä siellä. Ja emännöitsijältä jäi antamatta Sepille selkäsäuna, jonka tämä varmaan olisi muuten saanut tullessaan kukkita kotia. Seppi sai kuitenkin tuiman silmäyksen vihaiselta eukolta, joka sitten syvään kumartaen muuttui toisen näköiseksi saatessaan pappismiehen talon parhaimpaan huoneeseen ja sitten riensi ilmoittamaan vieraan tulosta talon isännälle, joka työhuoneessaan korjaili koululaisten latinankirjoituksia.

Kun emännöitsijä taas tuli ilmoittamaan, että maisteri pian tulee, sanoi kirkkoherra hänelle:

»Oikeastaan tällä kertaa tahdoin puhutella teidän poikaanne. — Mutta tuossahan hän onkin. — Tule sisään, sinä vekkuli!»

Äiti punastui vaistomaisesti arvaten, että jotakin oli taas ilmestynyt Podelin tepposten luetteloon. Mitähän tuo poika taaskin oli keksinyt?

Emännöitsijä teki viittauksen huoneessa seisovalle Sepille käskien tätä pois, ettei hän saisi kuulla mitään, jos oli kysymyksessä jotakin sellaista, josta Podel sai nuhteita. Mutta kirkkoherra käski Sepin jäädä sinne. Ja Podelin äidin tuli myöskin olla läsnä. Sillä asia oli varsin vakava kirkkoherran mielestä. Koulumestarikin tuli huoneeseen ja heti älysi, että jotakin tavatonta oli kysymyksessä, kun näki siellä emännöitsijän ja molemmat pojat kirkkoherran kanssa. Herrojen tervehdittyä toisiaan alkoi kirkkoherra:

»Hyvin vaikealuontoinen asia on minut tuonut tänne. Ja siitä olisi voinut tulla vielä paljoa mutkallisempi ja turmiollisempi asia, jollen minä olisi sattunut saamaan asiasta selkoa. Alkaaksemme alusta, vastaa minulle, Podel, mutkittelematta, mihin olet pannut Sepin sormuksen?»

Kysymys tuli aivan odottamatta Podelille, joka varmaankin luuli, ettei häntä vielä osattu edes epäillä tästä varkaudesta. Hän punastui ja loi katseensa alas mutisten:

»Sepin sormuksenko? Ei minulla sitä ole.»

»Vai ei ole. Voitko katsoa minua silmiin ja sanoa uudelleen saman valheen silmää räpäyttämättä?»

Podel teki tarmokkaan yrityksen, mutta samalla vilkaisi, miten pääsisi joutuisasti ulos, siellä viskatakseen menemään todistuskappaleen, sormuksen, joka vielä oli hänellä liivintaskussa.

»Minulla ei ole Sepin sormusta», huusi hän uhmailevasti. »Tämä asia ei kuulu minuun vähintäkään.» Ja tämän sanottuaan hän syöksyi ovelle. Mutta tarkkanäköinen kirkkoherra oli häntä joutuisampi, sai Podelia korvasta kiinni ja pyöräytti hänet takaisin huoneeseen, jonka ovet nyt lukittiin.

»Missä sinä olit tänään pari tuntia sitten?» jatkoi kirkkoherra kääntyen Podeliin, jonka äiti kävi yhä levottomammaksi, hän kun tiesi Podelin hiipineen Sepin jälkeen tehdäkseen tälle jonkun tepposen.

»Minä olin kotona . . . istuin ja luin.»

»Valehtelet, poika, valehtelet nytkin! Sinut on nähty hiiviskelemässä joen varrella», sanoi kirkkoherra.

»Siellä en ole ollut sitten kuin syksyllä», sanoi Podel, pysyen päätöksessään kieltää viimeiseen saakka.

»Vai et ole ollut? Et ole siis siellä pidellyt kädessäsi tätä nauhaa?»

Kirkkoherra veti esiin katkaistun nauhan, jossa oli ollut Sepin sormus. Ja hän piteli sitä Podelin silmien edessä.

»En ole ikinä nähnyt tuota nauhaa», huusi Podel raivostuneena.

»Poika, sinä valehtelet yhäkin! Ota nyt vain esiin sormus, ja tee se joutuin. Muuten meidän pitää käskää saapuville poliisi. Ja silloin sinut vangitaan varkaudesta.»

Podel epäröi. Mutta sitten hän sai uuden ajatuksen päähänsä. Hän vei käden taskuun, jossa sormus oli. Hänen tarkoituksensa oli onkia se sieltä ja tavalla tahi toisella toimittaa se lattialle ja sitten potkaista syrjään kenenkään huomaamatta. Mutta kirkkoherra oli yhtä nokkela kuin tarkkanäköinen. Tuskin Podel oli saanut sormuksen hyppysiensä väliin, kun kirkkoherra tarttui hänen käteensä niin lujalla otteella, että Podel kirkaisi. Käsi vedettiin taskusta ja hyppysissä oli Sepin sormus niin puristuksissa, että Podelin peukalossa ja etusormessa oli syvät jäljet.

»No, mitäs sinä nyt sanot?» lausui kirkkoherra uhkaavasti.

»Armollinen kirkkoherra», kuului nyt Podelin äidin ääni. »Podel varmaan on tuon tehnyt vain kiusoittelakseen Seppiä, joka ei myöskään ole saanut tuota sormusta kunniallisella tavalla.»

»Suunne kiinni, vaimo! Tiedättekö te mitä sanotte! Teidän poikanne on varas, ja te syytätte syytöntä. Te olette kasvattanut pojastanne heittiön, ja itse te olette toisten lapselle kiusanhenki. Mutta siitä on tuleva loppu. Te molemmat joudutte nyt oikeuden eteen.»

Syntyi korviasärkevä voivotus ja valitus. Emännöitsijä lankesi polvilleen, ja Podel ulvoi kilpaa äitinsä kanssa.

Kiihtynyt kirkkoherra olisi varmaankin pannut uhkauksensa toimeen, jollei Seppi yhtäkkiä olisi heittäytynyt polvilleen ja kädet ristissä pyytänyt kirkkoherraa antamaan anteeksi Podelille. Hän sanoi mieluummin olevansa ilman tuota sormusta kuin näkevänsä Podelia kuljettavan vankilaan. Tällainen jalomielisyys liikutti kirkkoherraa. Hän lupasi antaa armon käydä oikeuden sijasta. Mutta lisäsi:

»Missään tapauksessa sinä, Seppi, et voi jäädä tähän taloon. Meidän pitää miettiä sinulle jotakin muuta. Siihen saakka saat tulla minun luokseni ja olla avustajana kirkkokuorossa.»

Parin päivän kuluttua — jolla aikaa Podel ja tämän äiti taas kiduttivat Seppiä — hän pääsi lähtemään koulunopettajan, sukulaisensa talosta, johon emännöitsijä ja tämän poika olivat takertuneet liian lujaan.

Ja Seppi tuli kirkkoherra Richterin luo, jolta sai opetusta sen ajan yksinkertaisissa kouluaineissa, samalla kuin hän oli kirkkokuorolaulajana. Ja tämän uuden suojelijan luota puoli vuotta myöhemmin Sepin »löysi» Wienin Stefanin-kirkon kapellimestari Felix Reutter. Tämä tapaus saattoi Sepin aivan odottamatta toiveittensa ja unelmiensa päämäärään, Wieniin, maan pääkaupunkiin sekä uusiin kokemuksiin, jotka olivat rikkaita sekä ilosta että surusta.

Korvaamaton vahinko.

Ennen Wieniin-menoaan Seppi sai käydä kotona — vanhempainsa kotona, jota hän ei ollut nähnyt sitten kuin hän isän, äidin ja sisaren kanssa lähti sieltä Haimburgin markkinoille.

Perhekohtaus Rohraussa oli sydämellinen. Vanhemmat olivat ylen iloisia ja ylpeitäkin siitä, että niin merkillinen mies kuin keisarillinen kapellimestari oli ottanut toimekseen Sepin kasvatuksen edelleen-kehittämisen.

Täällä köyhässä kodissa näki nyt Seppi taas perheen neljännen jäsenen — veljensä Mikaelin. Tämä oli sairaalloisuuden takia ollut muutamia vuosia eräässä armeliaisuuslaitoksessa, jonne hänellä oli toivo päästä edelleen. Siellä tämä poika, joka myöskin oli soitannollinen, oli saanut sangen huolellisen kasvatuksen. Hänkin osasi laulaa hyvin kauniisti. Ja veljekset lauloivat duettoja niin kauniita, että äiti luuli kuulevansa kahden enkelin laulavan. Else sisar ei kyennyt kummankaan kanssa kilpaillemaan lähimaillekaan.

Eronhetki lähestyi, ja Sepillä oli edessään pitkä matka Wieniin. Parhaimman voinnin mukaan varustettiin hänet vaatekerralla ja alusvaat-

teilla. Muuan Haydnin ystävä lupasi kyyditä Sepin melkein Wieniin saakka, kun hänellä itsellään sattui olemaan asiaa sinnepäin.

Siihen aikaan matkat eivät olleet pikkuasioita. Ei ollut rautateitä eikä höyryaluksia. Hevosella kuljettiin, jollei ollut pakko matkustaa yksinkertaisesti jalkapatikassa. Seppi ei ollut huolissaan matkastaan. Hän luotti siihen, että se käy hyvin. Mutta uskalsiko hän toivoakaan, että hän nyt, kun joutui niin kauas avaraan maailmaan, saa koskaan enää nähdä rakkaita vanhempiaan ja siskojaan. Ei varmaankaan, jos ei hänestä tule niin rikas, että kykenee hankkimaan itselleen hevosia ja vaunut, suuret komeat vaunut kuskeineen, joka toitahtuttelee torvea. Ja vaunun perä on täynnä arkkuja ja laatikoita, joissa on lahjoja isälle ja äidille ja siskoille. Köyhänä hän ei tahdo enää tulla kotia.

»Mikä sitten lienetkin, rikas tahi köyhä, olet aina tervetullut», sanoi isä. »Mutta mitkä kohtalosi vaiheet elämäsi tiellä ovatkin, niin muista, että jos aina täytät velvollisuutesi, niin sinun ei tarvitse ketään pelätä.»

Nämät olivat viimeiset sanat, jotka Frans Josef Haydn kuuli isänsä suusta, kun hän kylävankkureissa lähti ajamaan — viimeisen kerran syntymäseudultaan. Pian hän ei enää nähnyt sukulaisiaan, jotka siellä jäljessään seisovat huiskuttaen hänelle jäähyväisiksi ja onnentoivotukseksi. Ja hänen mieleensä nousi yksinäisyyden tunne. Hän istui kauan voimatta saada sanaa suustansa nuoren sydämensä pohjasta tunkevan itkun takia.

* * *

Matka Wieniin — tämä pitkä matka Itävallan läpi — päättyi Sepille ilman muita seikkailuita kuin että hän oli rattailla muokkautunut pehmeäksi ja oli hyvin nälissään, kun tuli perille.

Loppumatkalla hänen oli pitänyt maksaa kyydistään, milloin ei saattanut pääsemään joillekin rakkarikärriille, joilla sai kyytiä ilmaiseksi, kun huvitteli ajajaa viulunsoitolla tahi laululla.

Viulun hän oli saanut koulunopettajalta Haimburgissa. Se ei tosin ollut mikään erinomainen. Mutta Seppi sai sen soimaan varsin kauriisti tärisevissä kärriissäkin. Kun hän väsyi soittamaan, niin hän lauloi. Ja kun hän ei jaksanut enää laulaa, niin hän tarttui taas viuluun. Sillä tavoin tuli kyyti maksetuksi. Parilla kolmella hollivälillä onnistui hänen laulaa itselleen vähän keittoruokaakin. Muuten oli eletävä kiviilla ja varsin laihoilla eväillä.

Kun hän korkealta ylängöltä ensi kerran näki Wienin, vaikutti se häneen mahtavasti. Hän ei ollut osannut kuvitella, että niin paljon ja niin suuria taloja voi olla kasaantuneena yhteen paikkaan. Tuhansista savupiipuista kohosi savu taivaalle. Torni tornin vieressä kohosi korkeutta kohden. Kadut tuolla alhaalla muodostivat kuin jättiläisverkon, jonka silmukoissa hänestä tuntui olevan mahdotonta osata liikkua. Ja mahtavassa hopeajuovassa, Tonavassa, oli laivoja, suuria kuin talo, mastot korkeammat kuin metsän puut. Siellä oli myös siltoja, joihin verraten taipaleella tapaamansa suurimmatkin sillat olivat kuin lyhy-

viä lankunpäitä. Kaikki oli suurta ja mahtavaa. Wien oli todellakin ihmeellinen kaupunki. Mennä sinne, tuntui kuin olisi antautunut summattoman jättiläisen nieltäväksi. Ja tätä ajatellessa Seppiä alkoi pelottaa. Mutta muukaan ei nyt auttanut, jollei hän tahtonut taas lähteä kiertelemään maanteitä soittelevana ja laulavana kerjäläisenä, jolle viskattiin joku lantti tai joka toisinaan häädettiin pois kuin kulukoira. Parempi oli sukeltaa tuon jättiläisen sisään. Pahempaa siellä ei kuitenkaan voi olla kuin koulumaisterin häijyn emännöitsijän ja hänen ilkeän poikansa luona, josta hän luuli nyt päässeensä vapaaksi ainai-seksi.

Niin Seppi antautui Wienin nieltäväksi. Miten hän siellä tuli Stefanin-kirkolle ja keisarillisen kapellimestarin luo, siitä hän ei itsekään ollut selvillä. Hurina ja surina, melu ja pauhu tuhansien ihmisten ja eläinten joukosta oli saattanut kerrassaan pyörälle tämän pienen pojan, joka tuli Rohraun ja Haimburgin maalaisrauhallisuudesta. Hän oli melkein kuumeessa, kun hän Reutterillä tuli koppia muistuttavaan pannaan, joka hänelle osoitettiin yösijaksi, sitten kun hän oli syönyt yksinkertaisen illallisen.

* * *

Keisarillisen kapellimestarin luona oli Sepillä muitten kuoropoikain kera sangen ankara työ. Kolme tuntia joka päivä kesti lauluharjoitus. Sen lisäksi oli opetusta klaverin- ja viulunsoitossa.

Kirkossa laulua oli hyvin tiheään. Paitsi tavallisissa jumalanpalveluksissa piti olla laulamassa monissa muissa uskonnollisissa juhlamenoissa, kirkossa toimitetuissa vihkiäisissä ja eniten hautausmessuissa. Usein piti koko päivä laulaa, jolloin illalla tuskin kykeni puhumaan.

Kaikesta tästä sai palkakseen ruuan, asunnon ja opetuksen. Juomarahat, joita joskus saatiin varakkaimmista hautajais- tai häätaloista, koottiin rahastoon, josta annettiin avustusta vaatetukseen, suunnilleen yhtä paljon kullekir kuoropojalle. Kirkkopuvun, joissa heidän piti esiintyä, kustansi kirkonkassa.

Seppi oli ainoastaan kahdeksanvuotias, kun hän astui tälle ankaralle uralle. Niin ihastunut kuin hän olikin soitantoon ja säveliin, hänestä usein tuntui, että matka tänne Wieniin ja tämä elämä, jota hän nyt vietti, oli suuri erehdys. Kaikessa tässä oli jotakin sellaista pakollista, joka ei tuntunut sointuvan yhteen sävelten maailman kauneuden kanssa. Ja päivät olivat yksitoikkoisen samanlaisia, läksyjä ja päänäpönttäystä, tavatonta työnpaljoutta, vähän lepoa ja taas uuteen työhön hätistämistä.

Toverihenkikään ei ollut parasta laatua. Oli paljon pahankurisia poikia, jotka kiduttivat pienempiään. Juoruttiin ja riideltiin, valehdeltiin ja kärkeilyttiin opettajan suosion saavuttamiseksi.

Päivät kuuluivat ja viikot vierivät. Seppi täytti velvollisuutensa. Hän uurasti joka päivä aamusta iltaan ja joka päivä hän saavutti suu-remman taitavuuden aineissaan. Kahden vuoden kuluttua, kymmen-

vuotiaana, hän oli niin varma soittimiensa käyttämisessä, että voi osata ottaa kirkkokonsertteihin.

Kun kului edelleen kaksi vuotta, hänestä tehtiin yksinlaulaja kirkkuorossa. Hänen tavattoman kaunis sopraanonsa oli silloin huipussaan ja herätti oikeutettua huomiota. Kapellimestari Reutter sai paljon kunniaa hänestä ja sen vuoksi osoitautui yhä armollisemmaksi nuorta kuoropoikaa kohtaan.

Muutamissa hautajaisissa Sepillä oli suoritettavana pitkä ja vaikea lauluosa. Kun hän oli sen lopettanut, kuului hautauskappelissa hiljaista ihmettelyn sorinaa.

Sinä iltana Seppi sai kunnian syödä illallista kapellimestarin perheessä — tämä oli suurin kunnia mikä millegään oppilaille saattoi tulla kapellimestari Reutterin talossa. Mutta kultarahana, jonka Seppi oli saanut hautajaistalosta ylimääräisenä lahjana, Reutter otti vaatetuskassansa.

Jo ennen tätä Seppi oli alkanut puuhailla säveltelemistä. Hänestä tuntui, ettei hän koskaan saisi kyllikseen siitä, mitä hänelle annettiin sävelissä. Hänen täytyi itsensä saada antaa siitä sävelten lähteestä, joka pulppuili hänen sisässään — ei jäljennöksiä ja mukailuja niistä, mitä hän oli kuullut, vaan aivan uusia sävel-arvoja, sellaisina kuin hän itse ne tunsu, tosin vielä epävarmoina ja hapuilevina, mutta kuitenkin ilmaisuna siitä, miten hän itse halusi ne kuulumaan.

Eräänä iltana, kun päivän laulu- ja soittoharjoitukset olivat loppuneet, hän oli istahtanut kivitaulunsa ääreen säveltelemään, mitä mielessään kuuli. Kapellimestari hiipi huopatohveissaan kuulumattomasti hänen taakseen ja silmäili yli pojan olkapään kivitaululle. Seppi ei kuullut eikä nähnyt muuta kuin sen, mitä oli tekemässä. Kapellimestarin kasvoille ilmestyi ensin hämmästyksen ja tyytyväisyyden ilme hänen silmänsä seurattessa nuottimerkkejä, joita pojan kivikynä nopeasti muodosteli taululle. Mutta sitten hän muuttui synkän näköiseksi. Ja lopuksi, kun hän poistui yhtä äänettömästi kuin oli tullutkin, oli hänen otsansa syvillä rypyillä ja katse huolestuneen näköinen.

Seuraava päivä oli Sepille tavallista ankarampi. Ei mikään ollut kelvollista opettajalle, ja Sepin äänestä Reutter sanoi suoraan, että se oli arveluttavasti huonontumassa. Opettaja oli tässä suhteessa puolittain oikeassa. Mutta hänen olisi pitänyt ymmärtää oikea syy. Seppi lähestyi äänenmurrosaikaa, jolloin ymmärtävä opettaja aina antaa äänijänteitten levätä tahi ainakin säästää niitä niin paljon kuin mahdollista. Mutta siitä kapellimestari ei välittänyt. Pääasia oli, että hän nyt saattoi ansaita niin paljon kuin mahdollista sillä, mitä oli jäljellä tästä nuoresta tavattoman kauniista äänestä.

Oli tulossa suuri kirkkokonsertti. Ja oppilaille pidettiin harjoituksia ja kertauksia tavattomasti. Niin Sepinkin kanssa. Mutta kerta kerralta hänen kurkkunsa kieltäytyi tehtävästä. Äänet eivät tulleet puhtaita ja väliin ne tulivat kerrassaan vääriä. Opettaja raivosi, ja sitä enemmän

hermostui Seppi. Lopuksi hän ei voinut laulaa olenkaan. Silloin huusi kapellimestari lyöden tahtipuikolla pianoon niin, että tahtipuikko katkesi:

»Sinä vongut kuin kissa. Sinä olet mahdoton, sekä sinä itse että sinun äänesi. — Mutta mistä, herran nimessä, me saamme toisen? Ei ole enää kuin viikko pääharjoitukseen.»

Johtuiko se säälistä kapellimestaria kohtaan vai äkillisestä päähänpistosta, ei ole varmaa, mutta Seppi sanoi sen, mikä oli totta:

»Minulla on veli, joka laulaa paremmin kuin mitä minä nyt kykenen. Ehkäpä hän voisi täyttää minun paikkani, kun minä en parhaimmallaakaan tahdolla voi laulaa paremmin kuin mitä nyt laulan.»

»Sinulla on veli, sanot? Missä hän on?»

Seppi otaksui, että veljensä Mikael oli armeliaisuuslaitoksessa, ja mainitsi tämän laitoksen nimen ja selitti, että hänen veljensä oli siellä nauttinut useita vuosia sekä laulun että soiton opetusta.

Opettajan hahmo kirkastui. Mainittu laitos oli ainoastaan pari penikulmaa Wienistä. Jo samana päivänä hän matkusti sinne. Ja kun hän sieltä palasi, oli hänellä mukanaan Sepin veli, jonka ääni oli saavuttanut hänen suosionsa samassa määrässä kuin ennen Sepin ääni. Se oli myöskin hyvin koulutettu.

Veljesten ilo, kun he tapasivat toisensa, oli tietysti sydämellinen. Seppi oli tehnyt Mikaelille suuren palveluksen, sillä Mikaelin olisi samassa kuussa pitänyt lähteä laitoksesta ja jättää paikkansa uudelle tulokkaalle.

Mutta kapellimestari Reutterillekin Seppi oli tehnyt suuren palveluksen. Mikael osoitti heti, että hän pystyy laulamaan kysymyksessä olevat soolo-osat. Tässä suhteessa konsertti oli pelastettu, vaikkapa itse keisarillinen seuruekin olisi läsnä.

Mutta konsertin jälkeen illalla Seppi istui yksin kotona ja itki. Hän itki mennyttä ääntään, jota hän varmaankaan ei ikinä saa takaisin, hän itki niinkuin ainoastaan epätoivoinen, syrjäytetty kolmetoistavuotias voi itkeä.

Siitä päivästä alkaen ei ollut puhuttakaan, että Seppi Haydn laulaisi ainakaan soolo-osia. Veli oli oleva hänen seuraajansa. Tämäpä olikin Sepin ainoa lohdutus. Mutta kaikessa tapauksessa tuntui Sepistä hyvin katkeralta, sitä enemmän, kun hän alkoi ymmärtää, että oli opettajan syy, ettei hänen äänensä saanut muuttua heliseväksi tenoriksi, jota Reutter varemmin oli ennustanut.

Se oli todella korvaamaton vahinko.

Kun luonto kuohahtaa.

Kun Sepin ei tarvinnut ottaa osaa lauluun nyt niin paljon, jäi hänelle sängen paljon aikaa. Sen hän omisti säveltämishalulleen. Hän kirjoitteli yhä useammin soitannollisia tunteitaan. Mutta hän ei ymmärtänyt, että tähän tarvittiin paljon enemmän kuin sisäinen kuulo sekä se

pieni perustus, joka hänellä oli sisäisen kuulonsa muuttamiseksi nuotteiksi. Häneltä puuttui vankka perustus musiikinteoriassa. Tässä suhteessa kapellimestari Reutter oli hänet laiminlyönyt tavattomasti, ei hän ollut opettanut Sepille niinkään paljon kuin muille oppilailleen. Niinpä Seppi ei tuntenut vähintäkään tuota kaikelle säveltämiselle niin tärkeää kontrapunkti-oppia. Ja senpä vuoksi hän oli kykenemätön totelemaan musiikin ankaria lakeja vielä kauan aikaa, kunnes hän suurella vaivalla ja monilla puutteellisuuksilla rupesi itse tutkimaan musiikin-teoriaa perusteellisemmin kuin mitä Reutter oli hänelle opettanut.

Mutta joka kerta kun Seppi näytti kapellimestarille pienen yritel-mänsä, tämä kohautti vain olkapäitään tahi mutisi partaansa:

»Suutari, pysy lestissäsi. Näihin asioihin sinä olet liian keltanokka.»

Sisintä syytä ei Seppi tuntenut. Ja tämä oli — niin kummalliselta kuin se kuuluukin — haettavissa opettajan kateudesta.

Jo se koe, jonka kapellimestari oli nähnyt lukiessaan sen Sepin selän takaa tämän tietämättä, oli pannut perustuksen tälle kateudelle, jota Reutter, joka itse koetti luoda jotakin omaa, ei voinut tukahuttaa. Hän oli jo nähnyt, että Seppi säveltäjänä voisi päästä hyvin pitkälle, kunhan hän vain sai oppia sävellysteoriaa. Ja sitä Reutter osasi erin-omaisesti. Sillä ei kuitenkaan tulla säveltäjäksi, jos ei ole perustaipu-muksia. Ja Reutter järjestelmällisesti teki vastusta ja esti kaikkia nou-sevia kykyjä. Seppikin oli sen vuoksi orjistutettava, hänen mielensä masennettava ja hänen yrityksiään halveksittava. Mutta pikku Sepissä oli niin voimakas kyvyn itu, että sitä ei saatukaan tukahutetuksi.

Seppi kasvoi nuorukaiseksi. Hänellä ei ollut pian enää mitään opitta-vaa kapellimestarilta, kun tämä ei tahtonut hänelle enää mitään opettaa. Seppi osasi nyt käytellä kaikenlaisia soittimia. Mutta hänellä ei ollut omaa soittokapinetta muuta kuin mukiinmenevä viulu, jonka hän oli lahjaksi saanut muutamalta parturilta, Kelleriltä, joka melkein joka päivä kävi laittelemassa kapellimestarille muodinmukaista peruukkia.

Seppi oli kaikista kuoripojista tämän Kellerin suosikki. Keller oli musiikki-intoilija, ja hänen suurin ilonsa oli, kun Seppi joskus pääsi tulemaan hänen kotiinsa soittelmaan.

Kellerillä oli kaksi tyttärtä, jotka olivat soitannollisia, varsinkin nuo-rempi niistä. Ja tämän kanssa Seppi soitteli yhdessä, tyttö klaveria ja Seppi viulua. Täällä Kellerin luona oli Sepillä monta hauskaa hetkeä samoin kuin hänen veljellään Mikaelillakin.

Keller tiesi, että Sepin olo kapellimestarin luona ei voinut olla enää pitkällinen. Kun Seppi ei voinut enää laulun alalla saada mitään aikaan, niin hänen täytyi koettaa jollakin toisella tavalla käyttää hyväkseen sitä, mitä oli oppinut.

»Mitä arvelet siitä, että menisit johonkin soittokuntaan?» esitteli Keller joskus. »Taitava soittaja ja lisäksi sellainen, joka osaa käytellä monenlaista soittokapinetta, tulee varsin hyvin toimeen ja voi perustaa oman kodin. Tunnen monta sellaista. Syrjänsiota saa antamalla yksityistunteja.»

Mutta Seppi ei ottanut tätä kuuleviin korviinsa. Hänen hienostuneen musiikkiluonteensa mukaista ei ollut soittaa suuren joukon mielitekojen mukaan ja tehdä tätä joka ilta. — Hän ei myöskään tullut ajatelleeksi kertaakaan, että Keller ystävällä näiden esityksien takana oli itsekäskin tarkoitus. Keller nimittäin oli huomannut, että hänen tyttärensä Ingeborg mielellään soitteli Sepin kanssa ja olisi tätä tehnyt sydämensä halulla kuolemaansa saakka. Perinpohjin soitannollinen pari heistä olisi tullutkin. Mutta tietysti Sepin ensin olisi pitänyt hankkia itselleen tuloja voidakseen mennä naimisiin. Sillä se huomenlahja, minkä Keller voi antaa tyttarelleen, oli kovin vähäinen.

Sepin mielessä ei liikkunut mitään tällaisia tuumia. Hän soitteli Ingeborgin kanssa. Mutta jos joskus hänen ajatuksensa johtuivat johonkin tyttöön, niin ne suuntautuivat pieneen kreivittäreen, joka oli ilmes- tynyt hänelle monta vuotta sitten Haimburgissa, mistä tuo pieni kreivitär oli hänelle jättänyt aurinkoisen, häipymättömän muiston, joka oli saanut ikäänkuin kiinteän muodon pienessä sormuksessa. Sitä hän edelle- leenkin kantoi kaulassaan.

Se oli muisto, joka synnytti monia sävelajatuksia. Mutta sen enem- pää siitä ei voinut tulla, ei edes nuottipaperille. Sillä hän oli jo huomannut, että jotakin puuttui, kun hän tahtoi kirjoittaa sen soiton, jota hän sisäisesti kuuli ja joka varmaankin olisi ollut tuon pikku kreivittären ylistystä. — —

Sitten tuli suuri onnettomuuden päivä.

Ylemmällä luokalla, jossa Seppi nyt oli, läksyjen kuulustelu oli jär- jestetty niin, että kukin oppilas erikseen otettiin esiin, kun vain ei ollut yhteistyötä kuorossa tahi yhteissoitossa. Ja sillä välin toiset saivat kuunnella opetusta tahi puuhailia omine läksyineen. Seppi, kuten taval- lista, käytti tätä aikaa säveltelyharjoitukseen. Läksyt hän osasi ja kuun- telemisesta ei hänellä ollut tänä päivänä mitään opittavaa.

Hän kirjoitteli kivitaululleen. Ja tänään hän tunsu tyytyväisyyttä tuloksiinsa, kun hän koulun kirjastosta oli saanut käsiinsä muutaman kontrapunktia käsittelevän teoksen, jossa oli myöskin selityksiä n. s. fuugista ja muusta, joita hän oli tutkinut valvoen koko yön. Tuo kirja oli hänen edessään kaikeksi onnettomuudeksi, ja hän oli ottanut sen lupaa kysymättä.

Vierustoverina hänellä oli muuan paha telmyri. Tämä oli aina val- mis kaikenlaisiin kujeisiin ja vallattomuuksiin. Ja varsinkin tänä päi- vänä näytti tuossa pojassa heränneen erikoinen halu kiusoitella aina tyyntä ja yksinäisyyttä rakastavaa Seppiä. Seppi tiesi niinkuin muut- kin, että telmiminen ja vallattomuus tunnilla oli kielletty. Hän oli ääneti ja kärsi. Mutta juuri kun Seppi oli saanut muutamia ihan mie- lensä mukaisia tahteja ja ajatteli taas uskaltaa esittää kokeensa kapelli- mestarin arvosteltavaksi, niin silloinpa tuo vallaton toveri, joka oli teh- nyt Sepille alituista kiusaa, yhdellä siener. pyyhkäisyllä hävitti taululta Sepin mieluisat tulokset. Seppi oli luonteeltaan hiljainen ja rauhallinen

ja seitsemänneltä ikävuodeltaan saakka hän oli käynyt kärsivällisyyden koulua. Mutta tämä oli jo liikaa. Hänen luontonsa kuohahti. Siinä keskellä luokkaa hän syöksyi häiritsijänsä kimppuun, sai hänet penkille pitkäleen allensa ja löylytti häntä oikein kunnon tavalla. Toinen huusi täyttä kurkkua Sepin raivostuneena leipoessa häntä edelleen, kunnes Seppi tunsi jäntevän ja laihan käden niskassaan ja sitten sai sellaisen korvatilikan, että tuupertui lattialle pitkäkseen.

»Ulos, sinä kunnoton lurjus!» kuuli hän kapellimestarin huutavan. »Katoa pois silmistäni ainaiseksi, sinä kurja epatto. Minun luonani sinulla ei ole enää suojaa eikä sijaa. Mene matkaasi heti kamssuinesi. Sillä täällä ei tarvita muita kurinpitäjiä kuin minä. Ulos! Ulos! Mene niin pitkältä kuin tietä piisaa. Ja varo tulemasta tänne nuuskimaan minun kirjastostani kirjoja, joita sinä et ymmärrä — — ja pieksämään tovereitasi — —»

Sepin täytyi kiiruhtaa ulos, jottei saisi lisää kuritusta. Pari minuuttia myöhemmin hän seiso kadulla pieni mytty ja viulu kainalossa.

Ottakaa varas kiinni!

Seppi seiso kadulla. Ei yksinään, vaan keskellä outoja ihmisiä.

Hän seiso kuin viskattuna ulos talosta, jossa hänellä oli ollut monien vuosien aikana asunto, ruoka ja opetus, mutta jossa hän ei koskaan enää saisi suojaa. Kapellimestari Reutter ei voisi ikinä antaa hänelle anteeksi. Seppi tunsi hänen luonteensa, tiesi että hän oli kova kuin kivi.

Siinä kiireessä, jolla hänen oli pitänyt lähteä talosta, hän ei ollut saanut sanoa hyvästiä veljelleenään, Mikaelille, jota kapellimestari juuri temmellyksen aikana oli opettanut klaverin ääressä toisessa päässä suurta salia. Kaikki oli käynyt niin nopeasti, että varmaan Mikaelkaan ei vielä ollut oikein selvillä siitä, mitä oli tapahtunut — että oli tapahtunut ero ainaiseksi keisarillisen kapellimestarin Felix Reutterin koulusta ja ero veljestä, jolleivät he voi tavata toisiaan muualla.

Hänellä ei ollut penniäkään taskussa, ei ruokaa täksi päiväksi eikä suojaa lähestyväksi yöksi. Hän oli jo kulkenut monta tuntia, ja väsymys lopuksi pakotti hänet istuutumaan puistoihin, joissa päivälliskonsertit olivat alkaneet.

Tuhansia tuumia vyöryi hänen aivoissaan. Mutta kaikki ne piti hyljätä heti yhtä pian kuin ne syntyivätkin. Kaikkiin oli esteenä hänen huono pukunsa. Se oli vanha, nukkavieru ja tahrainenkin. Sillä tämä hänen yllään oleva vaatekerta oli hänen työpukunsa, monen vuoden vanha, jota hän ei ollut kaupungilla liikkueensa käyttänyt sen koommin kuin oli Reutteriltä saanut uuden. Tuo uusi puku oli ollut vain lainassa, ja sen vuoksi hän oli sen jättänyt taloon, ettei suinkaan olisi voitu sanoa hänen ottaneen mukaansa opettajan omaisuutta.

Kun alkoi hämärtää, sytytettiin lyhdyt kaupungin keskiosissa ja tarjoilupaikoissa soittolavain ympärillä, missä yleisö palveli ruokahaluaan parhaimpansa mukaan. Sepin vatsa mourusi. Hän hypelöi viulu-

laatikkoaan ajatellen, että ehkä hän viulullaan voisi houkutella jonkun lantin. Mutta nyt oli liian myöhäistä esiintyä katu- ja pihasoittajana.

Hän päätti vihdoin mennä puhelemaan jollekin ulkoilmasoittokunnan kapellimestarille. Hänhän osasi soittaa suoraan nuotista mitä hyvänsä. Ehkä jostakin soittokunnasta puuttuu joku ääni. Hän voi täyttää tämän aukon, ja hän tekee sen tämän iltaa kunhan vain saa palkakseen ruoka-aterian.

Tämä toivo vahvisti häntä niin, että hän taas voi nousta kävelemään. Myttyineen ja viuluineen hän lähti astumaan lähimpään soittopaikkaan. Hän tunsi itsensä rohkeaksi kuten ennenkin. Kunhan vain tahdotaan kuunnella häntä, niin kyllä hän osoittaa, että hän pystyy tehtävään.

Muutamalla soitonväliajalla hän kävi toimittamaan asiaansa.

Kapellimestari vain katseli häntä. Hän ei näyttänyt lainkaan ymmärtävän mitä Seppi tarkoitti. Rikkinäisestä lakista alkaen risaisiin kenkiin saakka kapellimestari tarkasti Seppiä sellaisella katseella, jota Seppi olisi sanonut hävyttömäksi, jollei vatsa olisi mourunnut vaatien kiireesti täytettä. Kun tuo tarkastus Sepin mielestä oli kestänyt jo tarpeettoman kauan, hän sanoi lyhyesti ja selvästi:

»Onko minulle jotakin vai eikö ole?»

Silloin ilkeän naurun säestämänä tuli vastaus:

»Kyllä! Selkäsauna sinulle on täällä, jos tahdot kujeilla minun kansani edelleen. Schultze, kosketapas tuota räkänokkaa jalallasi.»

Jos Seppi olisi saanut pasunansoittaja Schultzen leveästä jalasta kosketuksen ruumiiseensa, niin hän olisi joutunut lavalta vielä kii-reemmin kuin nyt lähtiessään omin apuinsa. Perinpohjin masentuneena hän vaipui muutaman pensaan juureen puistossa. Ja siellä hän nieli suolaisia, katkeria kyyneliä, joista vatsalle ei kuitenkaan ollut suurta-kaan tyydytystä.

Itkuunsa hän nukahti pensaan oksien alle, jotka nyt olivat tuon ko-dittoman kattona.

Hän heräsi vasta, kun aurinko oli jo korkealla. Ja hänen oli vaikea käsittää aluksi, missä hän oikeastaan oli. Käskevä ääni sai hänet teju-maan, että hän ei ollut sellaisessa paikassa, jossa saa olla häiritsemättä. Muuan poliisikonstaapeli — eli santarmi, kuten heitä siihen aikaan sanottiin — seisoi aidan luona ja huusi hänelle: »Mitä sinulla on siellä tekemistä, hirtehin? Tule heti esiin, että saan nähdä sinua vähän lähempää.»

Silloin Seppi parka oli yhtäkkiä täysin selvillä eilisestä kovakohta-loisesta päivästä. Kauhistuneena, että oli joutunut santarmin kanssa tekemisiin, hän ryömi kyynelsilmin esiin pensaan alta. Mutta kun jär-jestyksenpitäjä näki olevansa tekemisissä ainoastaan nuoren poikasen kanssa, murisi hän partaansa:

»Juokse nyt kotiasi ja sano äidillesi, että hän pitää sinusta parempaa huolta, muutoin voit joutua pahempaan kuin mitä vielä kykenet ymmärtämään.»

Santarmin ei tarvinnut Seppiä kehoittaa kahta kertaa. Ripein aske-
lin hän poistui tuosta vaarallisesta naapurista. Muutamassa porttikäytä-
vässä hän koetti järjestää ja siivota vähän pukuaan ja muutamalla
pihalla hän tapasi kaivon, jonka ääressä sai peseytyä, mikä olikin tar-
peeseen pensaikon alla vietetyn yön jälkeen. Juotuaan kulauksen rai-
kasta vettä hänelle tuli entistä kylmempi ja nälkä rupesi ahdistamaan tui-
memmin. Siitä olikin jo vuorokausi, kun hän oli viimeksi saanut ruokaa.

Hän vaelsi katua ylös, toista alas. Siellä täällä hän pysähtyi jon-
kun myymälän ikkunaan ja katseli itsestään tietämätönnä tavaroita.
Näin tuli hän leipurikaupan ikkunan taakse. Mutta kauhistuneena hän
kiiruhti sen luota, kun hänessä yhtäkkiä syntyi hurja halu rynnätä
avonaisesta ovesta sisään siepatakseen myyntipöydältä leivän itselleen.

Muutaman toisen myymälän ikkuna kauempana ei ollut tavaroillaan
niin kiusausta tuottava hänen nälkäiselle vatsalleen. Siinä oli säteile-
viä ja kimaltelevia sormuksia kauniissa samettikoteloissa ja kaulaket-
juja, rintasolkia ja jos minkälaisia kalleuksia, jotka varmaankin olivat
ruhtinaallisen omaisuuden arvoisia. Sormukset saattoivat hänet ajat-
telemaan sitä aarretta, joka hänellä itsellään vielä oli. Jos hän sen möisi,
niin hän voisi saada ruokaa moneksi päiväksi, ehkäpä uuden puvunkin.

»Ei. Ei vaikka kuulisin, en luovu sormuksesta — —»

Hän horjahti saadessaan voimakkaan iskun selkäänsä, ja horjah-
taessaan hän päällään puhkaisi ikkunan, jonka ääressä seiso. Ja ikku-
naan syntyneestä aukosta hän näki käden tunkevan sisään ja tempaa-
van joitakin esineitä ikkunalla olevalta näytepöydältä. Ennenkuin
Seppi ehti kääntyä katsomaan taakseen, hän kuuli kovan äänen, jonka
luuli tuntevansa Podelin ääneksi: »Varas, varas! Ottakaa varas kiinni!»

Seppi jäi seisomaan ja tuns, miten häneen tarttui kaksi kovaa kou-
raa, ja kuin jostakin syvyydestä kuului hänen korviinsa:

»Tällä kertaapa tapasinkin sinut itse teossa.»

Ystävä hädässä.

Seppi seiso aivan sanatonna. Hän ei saanut ääntä puolustaakseen
itseään. Hänellä ei ollut aavistustakaan, miten tämä kaikki oli tapahtunut.

»Et toki kaulaasi katkaissut tuolla rohkealla teollasi», sanoi mies,
joka piteli häntä kiinni. Se oli muuan santarmi, joka oli rientänyt pai-
kalle. Tuli toinen santarmi juosten ja tarttui Sepin toiseen käsivarteen.
Ei siis tullut kysymykseenkään pakooppääsy, eikä Seppi sitä ajatellut-
kaan. Hän alkoi vaikeroida:

»Minä en ole mitään varastanut.»

»Et tietystikään», ivaili toinen santarmi.

»Ikkunalaudalta on kadonnut kaulaketju, jalokivillä koristettu
rintasolki», kuului toinen ääni. Se oli myymälän omistaja. »Sitten vielä
jalokivisormus, jonka arvo oli . . .»

»Kaikki saatte takaisin, heti, sillä hänellä on ne tietysti kätkettyinä
noihin ryysyihinsä», lohdutti kauppiasta santarmi.

»Seppi!» kuului toinen ääni. »Mitä herran nimessä on tapahtunut?»

»Varkaus!» selitti santarmi.

»Mitä on varastettu?» kyseli tuo äskentullut ylen hämmästyneenä.

»Kallisarvoinen kaulaketju, rintasolki ja sormus.»

»Sormusko?» huudahti tuo asiaan niin innolla sekaantunut mies.

»Eihän se vain ollut tällainen?» Ja hän näytti jalokivikauppiaille sormusta. Jalokivikauppias tunsu heti sormuksen omakseen.

»Minä löysin tämän ihan juuri jonkun matkaa tästä», selitti mies.

»Seuratkaa minua, niin minä näytän. Ehkäpä sieltä löytyy muutkin kapineet samalta paikalta tai jostakin läheisyydestä.»

Puhuja, joka esitteli itsensä hoviparturi Kelleriksi, Sepin hyväksi ystäväksi ja ihailijaksi, kuljetti koko joukon ainakin satakunnan askelta ja sitten ympäri kadunkulman toiselle kadulle muutaman ravintolan luo. Siinä osoittaen paikkaa hän sanoi:

»Tuossa oli sormus. Jos tämä oli se varastettu sormus, niin on varkaan täytynyt viskata tahi pudottaa se paetessaan. Toiset tavarat hän on ehkä onnistunut pitämään, tuo varas, jonka täytyy olla joku muu kuin tämän minun ystäväni.»

Asia kävi todella mutkalliseksi. Eihän Seppi ollut voinut viskata sormusta niin pitkän matkan päähän ja päällepäätteeksi ympäri kadunkulman toiselle kadulle. Sehän oli sula mahdollisuus. Sepin käskettiin selittää, miten hänen päänsä oli joutunut ikkunan läpi. Seppi, tyyntyneenä Kellerin väliintulosta ja avusta tässä pulmallisessa asiassa, kertoi mitä tiesi. Hän oli vähällä sanoa, että luuli tuon tyrkkääjän olleen erään Podel nimisen miehen. Mutta hän vaikenä, vaikka oli nyt aivan varma, että Podel oli tämän ilkitteen tekijä. Podelhan jo ennenkin oli osoittanut olevansa varas. Nyt hän oli tullut Wieniin tempuillemaan.

Mutta samassa tapahtui ihmeellistä. Aivan kuin joku näkymätön käsi olisi vetänyt Podelia kohtaloaan kohti, hän astui joukkoon aivan tyynenä. Hän tuli Sepin luo, jota santarmit vielä pitelivät ravintolan portaitten edustalla. Ja Podelin silmissä loisti salainen vahingonilo, kun hän hämmästyneelle Sepille sanoi:

»Vai niin, jopa sinä lurjus jouduit vihdoin kiinni.»

Mutta tuskin hän oli saanut sen sanotuksi, kun jalokivikauppias tarttui lujin kourin hänen kaulukseensa ja varmalla äänellä sanoi:

»Tässä on todellinen varas. Minä näin tämän naaman tuon pojan selän takana, kun ikkuna särkyi. Sillä minä juuri katsoin sinnepäin. Koetelkaa hänen taskujaan. Sieltä varmaankin löytyy kaulaketjukin.»

Podel tarkastettiin heti, vaikka hän teki kaikkensa päästäkseen pakenemaan. Kaikki hänen vastustuksensa oli muuten turhaa. Hänen julkeutensa oli kohonnut huippuunsa, ja silloin hän joutui kiinni. Häneltä löytyivät kaivatut kapineet. Sormus häneltä oli pudonnut juostessa. Halu nähdä vihaamansa Seppi poliisin käsissä oli ajanut hänet takaisin, kun hän oli siinä varmassa uskossa, ettei kukaan luulekaan häntä varkaaksi.

Nyt Podel vuorostaan joutui santarmien keskelle, jotka veivät hänet

vankilaan. Ja Seppi, jolta oli pyydelty anteeksi moneen kertaan, jäi auttajansa ja ystävänsä Kellerin seuraan.

Kellerille piti Sepin nyt kertoa, mitä hänelle oli tapahtunut kapellimestarin luona. Keller siellä käydessään oli kaivannut Seppiä, kun ei ollut nähnyt häntä toisten kuoropoikain joukossa. Ja hän oli kuullut huhuiltavan jotakin sellaista, ettei Seppi sinne enää ikinä tulekaan.

Seppi kertoi. Hän syytti itseään, ettei ollut kyennyt hillitsemään kuohuvaa mieltään, vaan oli lyönyt tuota tunkeilevaa toveria, joka ei antanut hänelle rauhaa työssäkään. — Mutta tehty oli tehty. Nyt hän sai kärsiä seuraukset. Ja nyt oli tärkein kysymys saada työpaikka, min-käläinen hyvänsä, että hän voi elättää itsensä.

»Seppi», sanoi Keller vakavasti. »Sinun hetkesi Reutterin luona olivat kaikissa tapauksissa luetut. Hän vihasi sinua sen vuoksi, että sinä säveltelit, ja hän pelkäsi sinusta tulevan etevämmän kuin hän. Minä tunnen hänet. Hänen kateudellaan ei ole rajoja. Hän tahtoi päästä sinusta ja hän käytti ensiksi tarjoutuvaa tilaisuutta. Siinä koko juttu. — Mutta tule nyt minun kanssani syömään vähän aamiaista, niin neuvottelemme sitten edelleen. Minä voin hankkia sinulle kaksi hyvää oppilasta, kaksi rikasta poikaa, jotka haluavat yksityisopetusta viulun ja klaverin soitossa. Minä ilmoitan heille sinusta jo tänään.»

Silloin Seppi tuli katsoneeksi risaisia vaatteitaan. Hän painoi päänsä alas eikä lausunut Kellerille edes kiitosta tämän ehdotuksesta.

Mutta Keller oli tarkkanäköinen mies. Peruukkimestarina ja naamarinmaalajana hän oli oppinut lukemaan tarkoin kasvojen ilmeitä. Ja varoen, ettei loukkaisi herkkätunteisen pojan arvontuntoa, hän sanoi:

»Sitäpaitsi minä annan sinulle vähän käsirahoja ennakkomaksuna ylimääräisistä oppitunneista, joita sinä voit antaa Ingeborgille. Sillä nyt sinun täytyy ottaa maksu. Kas tässä. Jos tarvitset enemmän, niin sano vain. Parturi Keller ei ole sellainen mies, joka käyttää toisen kykyä ilmaiseksi. Ja minä ymmärrän varsin hyvin, että sinä nyt enemmän kuin koskaan tarvitset rahaa. Sillä ruokaa ja asuntoa ei saada ilmaiseksi.»

Unelmia ja todellisuutta.

Kun Seppi Kelleriltä saamallaan rahoilla oli kiireellä käynyt ostamassa sopivan puvun, niin hänen hyväntekijänsä tuskin tunsi häntä.

»Totisesti sinä olet kasvanut päätäsi pitemmäksi kahdessa tunnissa», sanoi Keller luoden häneen tutkivan ja asiantuntijan katseen. »Yhtä vain puuttuu ollaksesi täydellinen maestro eli opettaja. Sinun pitää saada peruukki. Sen minä sinulle lahjoitan. Peruukki antaa sinulle arvokkuuden, joka sopii opettajalle. Jo tänään minä aion esitellä sinut niille oppilaille, joista mainitsin, tahi oikeastaan heidän isälleen.»

Saman päivän iltana Keller otti Sepin mukaansa muutamaan ylhäiseen aatelitaloon, ruhtinas Paul Anton Esterhazyn luo, jonka peruukkimestarina Keller oli.

Seppi vietiin Kellerin seurassa ruhtinaan yksityishuoneeseen. Kel-

lerin oli siellä käherrettävä hänen ylhäisyyttään hovi-illallisille. Ja ruhtinas otaksui heti, että Seppi oli peruukkimestarin nuori apulainen.

Pian Keller käänsi puheen musiikin alalle, jota ruhtinaskin hyvin harasti. Ja kun oli erinomainen klaveri samassa huoneessa, rohkeni Keller kysyä, saisiko hänen seuralaisensa, nuori mies, vähän esittää soittoa — jos aika tässä kähertämispuuhassa ruhtinaasta tuntui pitkältä. Sillä nyt oli tehtävä oikein mestariteos peruukkitaiteen alalla. Ruhtinas oli tänään oikein hyvällä tuulella ja antoi suosiollisesti luvan, ajatellen itseksensä, että onhan jotakin hauskuutta kerran kuulla parturioppilaan klaverifantasioita! Sillä tietysti hän ei voinut ajatellakaan, että tämä hiusviljelyksen oppilas osaisi soittaa nuoteista. Niitä kyllä oli talossa runsas varasto ja valikoima, niiden joukossa kerrassaan vaikeita kappaleita sen ajan suurimmilta mestareilta.

Seppi kumarsi syvään ruhtinaalle ja kysyi, oliko mahdollisesti joku erikoinen kappale, jota hänen ylhäisyytensä mieluummin haluaisi kuulla.

Ruhtinas Esterhazyn katse synkistyi. Nyt meni pila jo liian pitkälle.

»Voimmehan aluksi ottaa Emanuel Bachia tahi ehkäpä Fuxia.»

»Pyydän kunnioittavimmin, että hänen ylhäisyytensä suvaitsee määrätä», vastasi Seppi vähintäkään hämäilemättä.

»Kas vain! Teilläpä ei olekaan vähäinen luottamus taitoonne. No, hyvä. Siellä on muuan kappale: Fuxin 'Gradus ad Parnassum'. Jos sen voitte soittaa kunnollisesti, niin minun täytyy tunnustaa, että maailma on saanut uuden mestarin klaverinsoitossa.»

Hän sanoi tämän hieman häijyesti nauraen, hän kun oli vakuutettu, että siinä kappaleessa »peruukkipölkky» joutuu seitsemän sylen veteen ja tulee takaisin vikkelimmin kuin oli aikunut.

Seppi oli yhä tyyni. Mutta Keller ei. Fux oli juonikas ja vaikea säveltäjä sen ajan vaatimusten mukaan. Ja jos nyt Seppi teki tuhmouden, niin silloin ei ollut tietysti vähintäkään syytä puhua hänestä taitavana opettajana. Keller oli suutuksissaan poikaan, joka ei osannut olla varovaisempi, niin taitavana kuin hän puolestaan Seppiä pitikin.

»Mutta, kunniani kautta», huudahti ruhtinas, »poikahan soittaa ihastuttavasti. — Totisesti, hänhän soittaa kerrassaan oivallisesti. — Mutta miten herran nimessä te voitte sallia, että tuollainen kyky rupeaa peruukkimestariksi, kun itse tunnutte ymmärtävän musiikkia varsin hyvin?»

»Teidän armonne! Ei hän koskaan ole ajatellutkaan ruveta käyttelemään hiussaksia eikä partaveistä. . Hän aikoo ruveta antamaan soitonopetusta voidakseen itse antautua säveltämään.»

Kun Seppi oli lopettanut, nousi hän ja kääntyi ruhtinaaseen syvästi kumartaen.

Ruhtinas vastasi taputtaen käsiään:

»Hyvä! Mutta siinä kappaleessa te varmasti olette nähnyt paljon vaivaa, nuori mies, esittääksenne sen siten kuin sen äsken soititte.»

»Teidän ylhäisyytenne! En ole tätä ennen soittanut ainoatakaan Fuxin säveltä. Mutta minä tiedän, että hän on huudossa.»

»Ihmisparkal Oletteko aivan hullul Luuletteko, että Fuxin Gradusta soitetaan vain ensi näkemältä!»

Seppi tunsu punastuvansa harmista. Huolimatta siitä, että oli hyvin uskallettua vastustaa ruhtinaallista henkilöä, tuli hänestä taas sama Seppi Peloton kuin ennenkin, ja hän vastasi kylmästi, mutta kohteliaasti:

»Jos minä olisin soittanut tuota kappaletta ennen, niin se tietysti olisi mennyt paremmin.»

»Aivan mahdotonta, herraseni! Kerrassaan mahdotonta!»

»Siinä tapauksessa minä kunnioittaen pyydän saada soittaa tämän kappaleen vielä kerran. Siinä oli pari kohtaa, joihin olisi voinut saada enemmän elävyyttä säveltäjän aatteen mukaisesti, mutta minä en tahtonut häiritä toistamalla, kun sitä ei ole merkitty.»

»Soittakaa, herra! Soittakaa! Jos voitte sen soittaa samalla tavalla kuin äsken ja vielä paremmin, niin saatte antaa täällä opetusta joka päivä.»

Seppi istuutui uudelleen klaverin eteen. Ruhtinas antoi Kellerille merkin, että hänkin istuutuisi. Huoneessa syntyi täysi hiljaisuus, ennenkuin Seppi taas alkoi soittaa.

Ruhtinas ihastui yhä enemmän. Tällä kertaa oli aivan kuin hän ei olisi uskaltanut hengittääkään, jottei ainoatakaan ääntä olisi mennyt hukkaan häneltä. Ja ruhtinaan kasvojen ilmeistä Keller näki jo kauan ennen kuin Sepin soitto oli lopussa, että Sepin toimi soitonopettajana ruhtinaan talossa oli päätetty asia.

* * *

Ja niin kävikin, Seppi pääsi nuorten Esterhazy kreivien opettajaksi. Hänen oli annettava heille opetusta kolme kertaa viikossa. Niillä tuloilla, jotka kertyivät hänelle, hän kykeni vuokraamaan pienen ullakkokamarin ja vanhan klaverin. Tavattomalla ahkeruudella ja suurilla kieltämyksillä hän alkoi omin neuvoin tutkia korkeampaa musiikinteoriaa. Ja tähän aikaan hän sävelsi ensimmäisen messunsa sekä myöskin operetin, joka otettiin esitettäväksi Wienin valtioneatterissa 1752, suunnilleen samaan aikaan kuin sen säveltäjä täytti kaksikymmentä vuotta.

Teatterissa hän tutustui suureen laulun ja soiton opettajaan Porporaan, joka palkkasi Sepin säestäjäksi. Tämän luona Seppi sai asua sillä kaupalla, että hän samalla oli Porporan — palvelijana. Se aika oli suurten nöyryytysten aikaa, sillä Porpora oli oikukas ja itsevaltainen herra. Ja eräänä päivänä sattui tapaus, joka antoi alun sille raskasmielisyydelle, mikä siitä alkaen asettui hänen sieluunsa, mutta joka ehkä myöskin kannusti häntä tulemaan soitannollisessa maailmassa siksi mieheksi, mikä hänestä sukeutui — kun ylpeä Porpora oli jo aikoja sitten unhotettu.

Sepin oli säestettävä Porporaa muutamissa hyvin suurenmoisissa häissä. Oli harjoitettu ja tehty työtä Porporan ohjelmaa varten pari viikkoa. Seppi oli kerrassaan väsynyt kaikista näistä harjoitusten uusimisista, mutta ehkä eniten Porporan kiusoittavasta mielenlaadusta. Keskellä kaikkea tätä tapahtui hyvin epämiellyttävä tapaus. Muuan Porporan kallisarvoinen nuottikirja joutui hukkaan. Sen hinta oli kerras-

saan koko omaisuus. Se oli ollut esillä, kun Porpora ja Seppi olivat lähteneet huoneesta, edellinen päivälliselle, jälkimäinen häntä passaamaan.

Iltapäivällä Porpora tapansa mukaan nukkui päivällisunta. Sepillä oli asioita kaupungille. Mutta kun hän palasi, oli Porpora hereillään ja raivostuneena. Tuo kallisarvoinen nuottikirja oli poissa. Raivoissaan Porpora ei jättänyt väittämättä, että Seppi oli myynyt sen. — Hän tiesi Sepin taloudellisen ahdingon. Ja näennäisyys oli Seppiä vastaan. Sillä ei ketään ollut käynyt Porporan luona Sepin ollessa kaupungilla. Ja ulko-ovet olivat olleet lukossa.

Etsiskeltäessä Seppi oli kulkeutunut soittuhuoneessa muutaman ikkunan luo. Rakennuksen seinämällä puutarhan puolella oli liiste-ristikko. Tämä oli nyt rikkoutunut, ja ikkunasta, joka kyllä oli kiinni, olivat haat auki. Tätä tietä siis oli kuljettu. Mutta kuka oli ollut liikkeellä?

Kun Seppi Porporan uhkaillessa mietiskeli tätä, huomasi hän liiste-ristikossa pienen paperilipun lepattavan. Kumartuessaan ikkunasta hän ylty saamaan paperipalan. Se näytti olevan pala revitystä kirjeestä, ja vavisten alkoi Seppi sitä lukea, Porporan huutaessa raivostuneena:

»Niin, kurja varas te olette, voro! Jollette heti toimita nuottikirjaa takaisin, niin minä armotta annan vangita teidät.»

»Maestro», vastaa Seppi aivan tyynesti. »Minä en ole varas. Mutta nyt minä tiedän, kuka se on. Olkaa hyvä ja lukekaa tämä.»

Porpora ottaa kirjeenpalasen ja lukee: — — — 100 guldenia saatte heti rahassa, mutta olkaa erittäin varovainen. Sanoitte olleenne hänen palvelijansa koulutoveri. Tämän nojalla te voitte päästä taloon. Nuottikirja on nykyään joka päivä esillä ja on sidottu punaisiin nahkakansiin. Edellämainittu nimi on painettu kultakirjaimilla kirjan selkään. Musiikkihuone on puutarhaan päin. Tuokaa nuottikirja 'Siniseen Ankkuriin' viimeistään — — —»

Siihen katkesi repeytynyt kirje.

»Mitä tästä sitten on hyötyä?» sanoi Porpora. »Te olette hutiloitunut, ette ole pitänyt huolta talosta. Ja varas on tuntematon ja tipotiessään.»

»Ei aivan tuntematon», vastasi Seppi, joka aavisti, että Podel taas oli toimessaan — tämä hänen entinen »koulutoverinsa». Ja hän jatkoi: »Jos kiiruhdamme, niin varmaan tapaamme hänet sekä nuottikirjan 'Sinisen Ankkurin' ravintolassa. Mennään.»

»Mutta jos meidän ei onnistu saada sitä, niin olette irti iäksi päiväksi minun palveluksestani.»

* * *

Podel oli aivan hulttiutunut luonne. Kärsittyään rangaistuksen jalokivikoristeitten varastamisesta hän oli antautunut Wienin pahimpain renttujen pariin. Ajoittain hän oli viinurina Wienin huonoimmista kapakoissa. Näihin kuului muitten muassa »Sininen Ankkuri», joka oli Tonavan rannalla ja jonka isäntä oli varastettujen tavarain ostaja.

Muutamalta juopporenttu soittajalta Podel oli saanut tietoonsa, että Porporalla oli muuan nuottikirja, joka oli arvoltaan painonsa kultaa. Ja

mies oli antanut Podelin ymmärtää, että jos voisi saada tuon nuottikirjan käsiinsä, niin voisi sillä hankkia itselleen kauniin pääoman. Podel salaisesti hankki tietoja Porporan asunnosta. Hän sai myöskin tietää, että Seppi oli siellä. Ja tämä sai hänen päätöksensä kypsymään. — —

Varkaus oli onnistunut.

Podel kuljetti aarteen vaippansa alla. Kun hän tuli »Siniseen Ankuriin», istui ostaja siellä odottamassa jännityksellä. Heti kun näki viinuri Podelin tulevan, ryntäsi hän ylös, tarttui hänen käsipuoleensa ja kähisi:

»Kaikki hyvin?»

»Eipä niinkään», sanoi Podel. Hän oli ennen huoneeseen-tuloaan kätenyt saaliinsa viereiseen kamariin. Ja välinpitämättömänä hän jatkoi: »Tuo asia ei ole minulle minkään arvoinen. Sata guldenia on niin vähäinen summa, että on sama, olipa se minulla tai oli olematta.»

»No, sanotaan kaksisataa guldenia», lisäsi ostaja.

»Mutta eihän teillä ole edes sataa guldenia.»

»Tunnin kuluessa minä saan tuhat guldenia, jos vain saan nuottikirjan käsiini.»

»Kuka hullu antaisi tuhat guldenia tuollaisesta paperimytystä?» Soittoniekkä suuttuneena mainitsi muutaman nimen.

Podel vihelsi, siristi silmiään ja sanoi:

»Saatte kymmenen guldenia osoitteesta ja niin olemme kuitit.»

Nyt soittoniekkä käsitti, että oli puhunut itsensä pussiin. Hän kalpeni raivosta ja kähisi:

»Sinulla on nuottikirja.»

»Ei vielä. Mutta päätetään, että saan kuusisataa guldenia ja tänä iltana.»

Toinen toveri istuutui ja tilasi lisää viiniä. Hän sai sen. Ja hän ryyppiskeli sitä, salaa katsellen Podelia. Podel, joka oli saanut osoitteen, oli päättänyt tehdä kaupan omin neuvoinsa, ilman tuota välittäjää. Ja kun hänestä näytti, että tämä oli nukahtanut humalahorrokseen, meni Podel kamariin, jossa varastettu tavara oli kätkeytyneenä muutamaan laatikkoon. Mutta silloin toveri sai jalat alleen. Kuin kissa hiipi hän Podelin jälkeen. Ja kun tämä seiso i nuottikirja käsissään, heittäysi soittoniekkä hänen kimppuunsa takaapäin ryöstääkseen tuon aarteen.

Syntyi hurja ottelu. Kamppailun esine viskautui lattialle. Soittoniekkä, joka oli heikompi, sortui alle ja oli tukehtumisillaan Podelin kuristaessa häntä kurkusta — kun ovi avautui ja Seppi ilmestyi ovelle.

Sepin takana oli nuottikirjan omistaja. Ja tämä heti ensi silmäyksellä näki missä kadonnut aarre oli. Hän syöksyi sisään ottamaan nuottikirjan, ja samassa Podel livistää tiehensä. Mutta tie oli tukossa. Neljä santarmia tarttui Podeliin. Kaksi santarmia otti huostaansa soittoniekan. Kumpikin vietiin vankilaan.

Porpora sai kallisarvoisen nuottikirjansa, ja Sepin kunnia oli taas pelastettu. Podelin hän näki nyt viimeisen kerran. Sillä nyt heidän tiensä erosivat iäksi. — — —

Komeassa linnansalissa, jossa tanssiaiset oli alotettava Porporan järjestämällä hääkonsertilla, istui Seppi valmiina noudattamaan herransa pienintäkin viittausta. Morsiusparin tullessa saliin oli soitettava sitä tilaisuutta varten sävelletty juhlararssi. Sepillä oli tässä tärkeä viulusoolo ja duetto mestarin kanssa. Ja kaikki oli valmiina, odotettiin vain hovimestarin antamaa merkkiä ovien avaamiseen. Merkki annettiin. Soitto alkaa. Äärettömän kaunispuikainen hääkulkue virtaa saliin. Se kulkee ihan soittolavan ohitse. Ja juuri silloin kun morsiuspari on lavan kohdalla, on Sepin soitettava hempeä soolo-osansa, jonka jatkona on duetto. Mutta juuri silloin kun toiset soittimet vaikenivat ja Sepin on yksin tuotava esiin viulustaan tervehdys, hän antaa jousensa vaipua ja jää seisomaan ja tuijottamaan morsianta. Hän tuntee morsiamen entiseksi pikku kreivittäreksi, Marieksi, joka nyt on kaksikymmenvuotias nainen.

Syntyi yleinen ihmettely, kun soitto oli lakannut niin äkkiä. Mutta Porpora jättää sikseen sekä soolon että dueton ja siten onnistuu osaksi pelastamaan tilanteen.

* * *

Seppi ei tiennyt, miten oli tullut ulos. Mutta sinä iltana hän parhaan ystävänsä Kellerin luona aivan kuin ripitti itsensä onnettomasta rakkaudestaan »pikku kreivittäreen».

»Hullu on se, joka pyrkii ylemmäksi kuin siivet kantavat», sanoi Keller. »Kaikessa tapauksessa pitää oppia konttaamaan, ennenkuin voi kävellä. Muuten sinun tulee ennen kaikkea ajatella, että parasta on vertainen vertaiselleen. Nukuhan nyt yösi. Huomenna näet asian toisessa valossa.»

Tämän keskustelun oli sattumalta kuullut Kellerin tytär Ingeborg, joka rakasti Seppiä. Ja häneen koski tapaus niin, että hän jonkun aikaa sen jälkeen meni luostariin. Syytä tähän hänen tekoonsa eivät vanhemmat saaneet koskaan tietää eikä Seppikään.

Mutta sydänsurunsa kirkastamana Seppi koetti yhä enemmän hakea lohdutusta musiikista. Aina korkeammalle hän kohosi kohti vastaista mainettaan.

Ehkä kiitollisuudesta hyväntekijäänsä Kelleriä kohtaan Seppi muutamia vuosia myöhemmin meni naimisiin Kellerin toisen tyttären kanssa. Tämä avioliitto ei ollut onnellinen, mutta rikkaana ja kuuluisana miehenä kuoli säveltäjä Frans Josef Haydn omassa palatsissaan Wienissä toukokuun 31 päivänä 1809 pitkän elämänsä uskollisesti omistettuaan suurimmalle rakkaudelleen, musiikille.

Mailta ja Meriltä

Seikkailukirjasarja, toimittaa Teuvo Pakkala. Kukin kirja maksaa ainoastaan
..... 25 penniä

- N:o 32. **Seppi Peloton.** Tarina säveltäjän nuoruudesta.
- N:o 31. **Hämähäkilaakso** y. m. tarinoita.
- N:o 30. **Oswego-joella.** Intiaani-kertomus.
- N:o 29. **Apu hädässä.** Sveitsiläinen seikkailukertomus.
- N:o 28. **Rajalahden torppa.** Kertomus 1808/9 vuoden sodasta.
- N:o 27. **Yö valaskalan selässä.**
- N:o 26. **Susien saaliina.** Seikkailu pohjan pimeillä perillä.
- N:o 25. **Aarnihauta** ja muita seikkailukertomuksia.
- N:o 24. **Vuoren vanhus.** Erinomaisia eläintarinoita.
- N:o 23. **Pyörremyrskyn hyvätyö.** Kaksi jännittävää kertomusta.
- N:o 22. **Kohtalonsa tietä.** Kaksi kertomusta.
- N:o 21. **Tiibetissä vankina.** Jännittävä kertomus retkeilijän seikkailuista.
- N:o 20. **13-vuotias sankari.** Kertomus buuri-sodasta.
- N:o 19. **Saarroksissa.** Ranskan ja Saksan viime sodasta.
- N:o 18. **Eksyksissä präria-aavikolla.**
- N:o 17. **Lumimyrskyssä.** Kolme kertomusta.
- N:o 16. **Sidi Numan ja hänen hevosensa.** Kertomuksia.
- N:o 15. **Nini.** Kertomus Ranskan vallankumousajoilta.
- N:o 14. **Kaksijalka.** Kertomus siitä miten ihminen on tullut luomakunnan herraksi.
- N:o 13. **Apahien hyökkäys.** Seikkailuja kaukaisessa lännessä.
- N:o 12. **Yö metsästäjän kodissa.** Neljä seikkailurikasta kertomusta.
- N:o 9—11. **Nansenin pohjoisnaparetkiltä.** N:o 9. Laivalla napa-meritse. N:o 10. Suksilla ja kajakilla. N:o 11. Talvea saarella nimettömällä.
- N:o 8. **Musta kaleerilaiva.** Merikertomus v:ilta 1599.
- N:o 7. **Tito.** Jännittävä kertomus arosudesta.
- N:o 6. **Ihmeitten maassa.** Kreikkalaisia satuja.
- N:o 5. **Ksi-Ksin luolan ihmelukko.** Itämaalainen seikkailukertomus.
- N:o 4. **Kylmä sydän.** Peikkotarina.
- N:o 3. **Aamukellot.** Tarina uljaasta Veronika-neidosta.
- N:o 2. **Taistelu paalumajalla.** Kertomus Amerikan aarniometsistä.
- N:o 1. **Karkuri.** Kertomus Tyynenmeren saarelta.

.....
Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingissä